

Η οικογένεια στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία

ΕΡΕΥΝΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ιούνιος 2023

— Επιστημονικά υπεύθυνη

Τσίγκανου Ιωάννα

Διευθύντρια Ερευνών Εθνικού Κέντρου
Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)

— Ερευνητική ομάδα

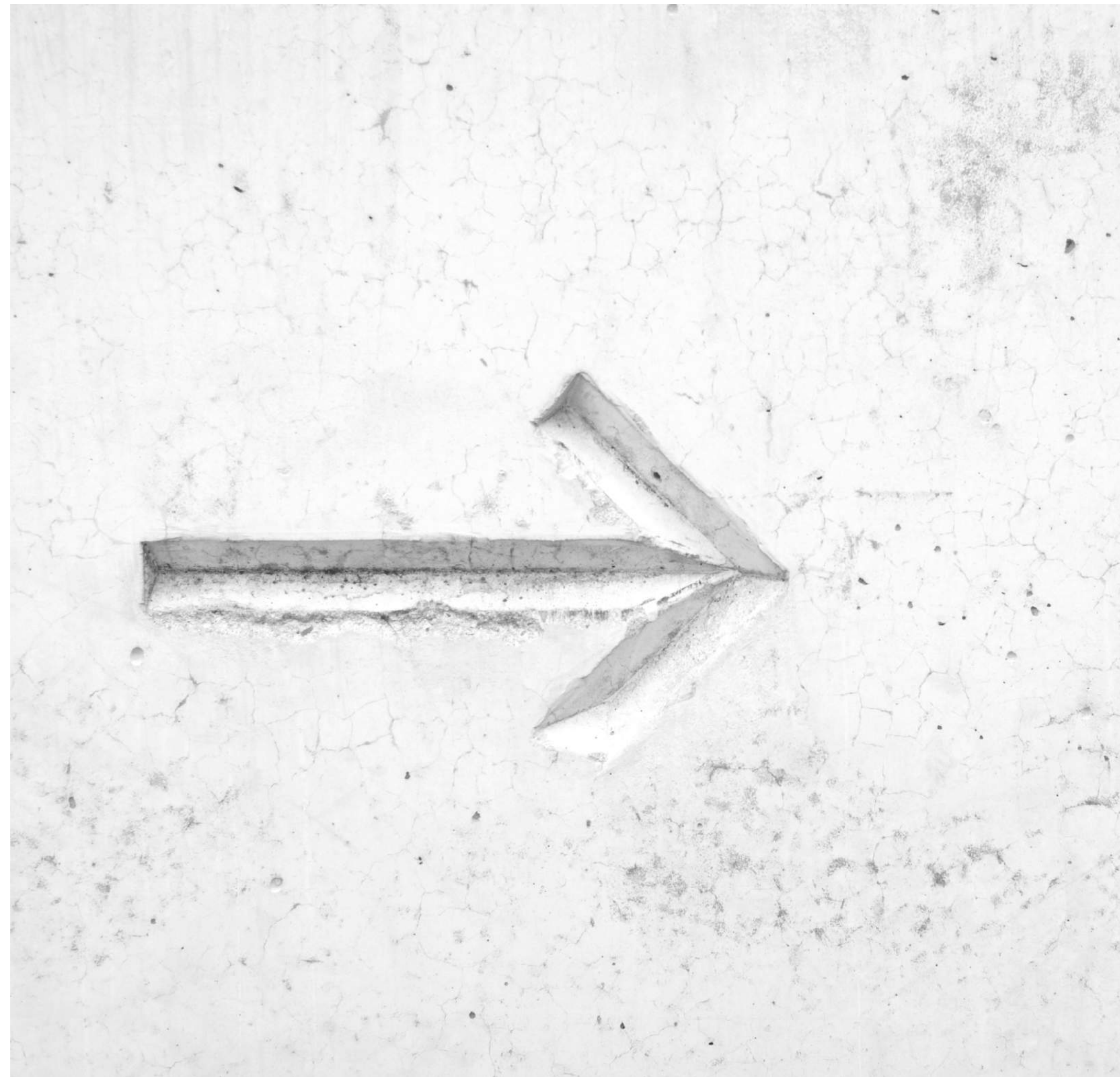
Βαρουξή Χριστίνα • Θανοπούλου Μαρία • Καπέλλα
Αντωνία • Μπαλτάς Παύλος • Σαρρής Νίκος • Σελέκου
Ολυμπία • Σπυροπούλου Ναταλία • Τσακίριδη Όλγα •
Τσεβρένη Μαγδαληνή • Τσουπαροπούλου Εύα •
Χατζηγιάννη Ανδρομάχη

— Την ολοκλήρωση του έργου υποστήριξαν τα μέλη του επιστημονικού προσωπικού του ΕΚΚΕ

Γούτου Σταυρούλα • Τσάνα Παναγιώτα
• Φελίδου Μαρία

Το έργο υλοποίησης της έρευνας ανατέθηκε από την εταιρεία **Υδρογείος Ασφαλιστική στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών**, με αφορμή τη συμπλήρωση 50 χρόνων λειτουργίας της Εταιρείας.

Το ποσοτικό σκέλος της έρευνας διενήργησε η εταιρεία MRB Hellas.

— ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΟΥ

Μαίρη Βογιατζή

Υπεύθυνη Επικοινωνίας • Υδρογείος Ασφαλιστική

Μαρία Παπουτσάνη

Project Manager • Υδρογείος Ασφαλιστική

Ζωή Τριτσαρώλη

Account Director • MRB Hellas

Μαρία Κατζουράκη

Senior Account Manager • MRB Hellas

Αδαμαντία Στούπα

Senior Account Manager • Ogilvy

Εβελίνα Καραγιαννοπούλου

Senior Account Manager • Ogilvy

Όλγα Μαλισσόβα

Art Director • Ogilvy

Εικαστικό Εξωφύλλου

Saint of Athens

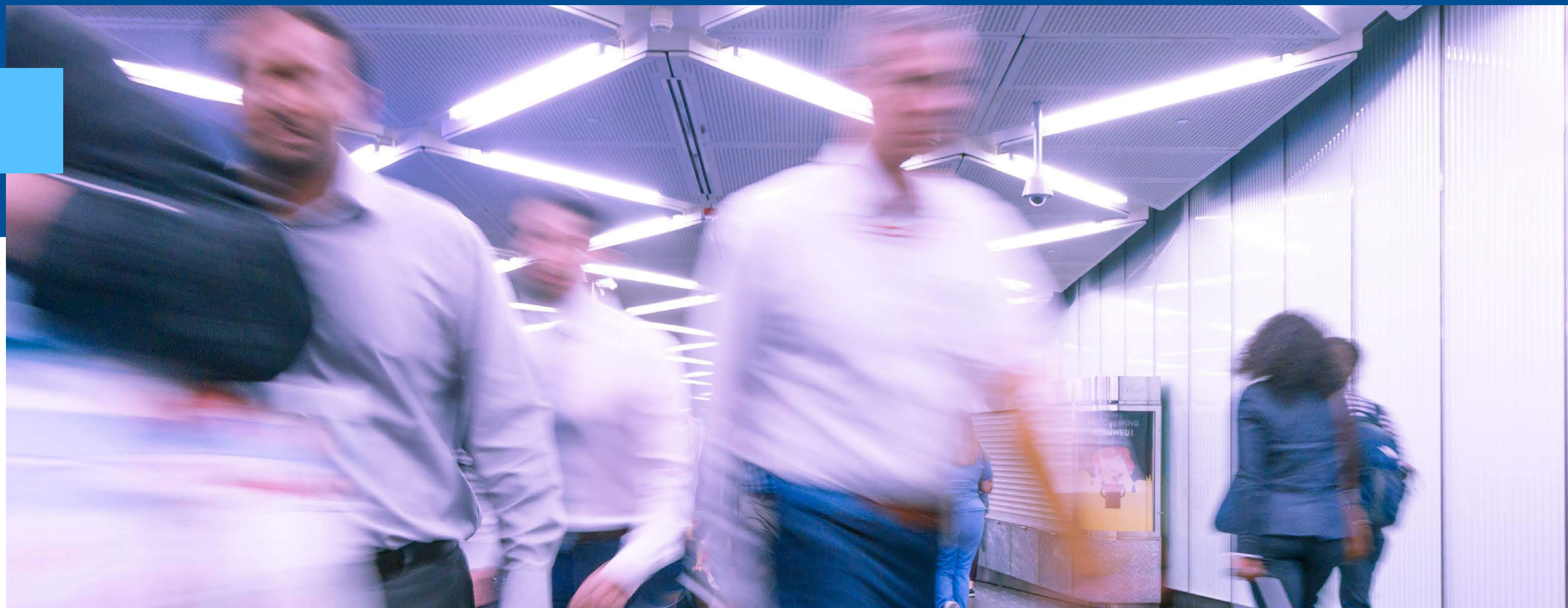
Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Το ερευνητικό έργο
υλοποιήθηκε κατά
το χρονικό διάστημα

Μάρτιος – Μάιος 2023.

**Διεξήχθη πανελλαδική
ποσοτική έρευνα.**

Συμπληρώθηκαν **1000 προ-δομημένα ερωτηματολόγια**, μέσω
τηλεφωνικής και διαδικτυακής έρευνας σε τυχαίο και αντιπροσωπευτικό
δείγμα του ελληνικού πληθυσμού της χώρας στρωματοποιημένου κατά
φύλο και ηλικιακές κατηγορίες ατόμων 20-65 και άνω ετών.

Παράλληλα διενεργήθηκε ποιοτική έρευνα με 90, συνολικά, συνεντεύξεις.

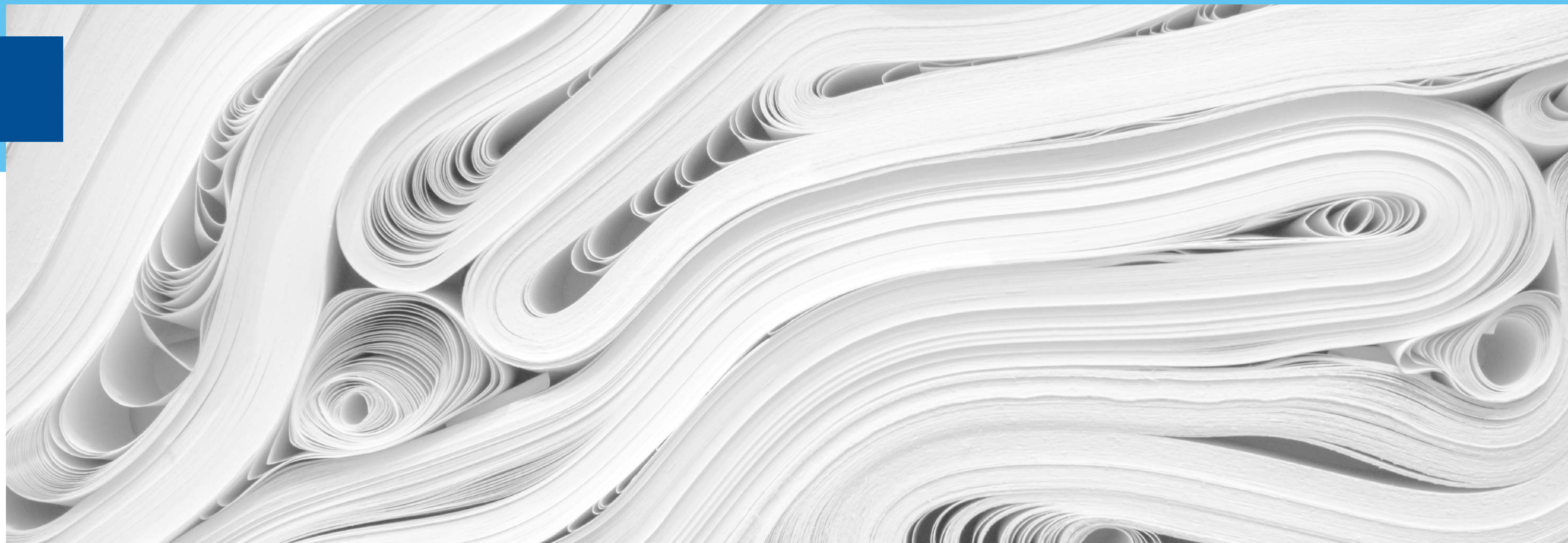
- Συνεντεύξεις σε βάθος, σε διαφορετικές ηλικιακές κατηγορίες πληθυσμού.
- Εστιασμένες συνεντεύξεις με ειδικούς και εμπειρογνώμονες, εκπαιδευτικούς, ψυχολόγους - ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς και εκπροσώπους φορέων οικογενειακών επιχειρήσεων.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αντικείμενο της έρευνας ήταν η διερεύνηση των αλλαγών και των κοινωνικών μετασχηματισμών **που συντελούνται στο πεδίο της οικογένειας**, σε αυτήν την ίδια την οικογενειακή μορφολογία και λειτουργία, στο πλαίσιο της νέας κοινωνικής συνθήκης που υπαγορεύεται από τη σύγχρονη κοινωνική δυναμική.

Η μελέτη του γάμου, στο πλαίσιο της έρευνας, εξυπηρέτησε συνδυαστικά και συμπληρωματικά τον παραπάνω ερευνητικό στόχο.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ

Παύλος Κασκαρέλης

Αντιπρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος, Υδρόγειος Ασφαλιστική

Στην Υδρόγειο Ασφαλιστική πιστεύουμε στον άνθρωπο και στην ανθρώπινη πλευρά της ασφάλισης. Είμαστε μια μεγάλη οικογένεια ανθρώπων, που μέσα από το έργο της ασφάλισης, δημιουργούμε ένα δίκτυ προστασίας για την κάθε οικογένεια που μας εμπιστεύεται και μας επιλέγει.

Για εμάς η οικογένεια είναι αξία συνώνυμη της φροντίδας, της αποδοχής, της υποστήριξης, της εμπιστοσύνης και της αλληλεγγύης, εννοιών άρρηκτα συνδεδεμένων τόσο με τον θεσμό της ασφάλισης όσο και με την ίδια την ταυτότητα της εταιρείας.

Σήμερα, όπως συμβαίνει με όλη την κοινωνία, η οικογένεια μετασχηματίζεται και νέες μορφές συνύπαρξης και συμβίωσης αναδύονται, τις οποίες οφείλουμε να κατανοήσουμε και να υποστηρίξουμε, στο πλαίσιο της αποστολής μας να είμαστε στο πλευρό κάθε οικογένειας. Αυτός είναι ο λόγος που η οικογένεια είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και των επετειακών δράσεων για τα 50 χρόνια της εταιρείας μας. Ειδικότερα, είδαμε την επέτειό μας ως μια ευκαιρία να συνεισφέρουμε στον διάλογο γύρω από το παρόν και το μέλλον της ελληνικής οικογένειας.

Σε αυτήν την επιλογή είχαμε την τύχη και την τιμή να συνεργαστούμε με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, τον πλέον ενεργό και αξιόπιστο φορέα στην κοινωνική έρευνα στη χώρα μας.

Πιστεύουμε και ελπίζουμε ότι τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαγε, τα οποία συνοψίζονται στην παρούσα ηλεκτρονική έκδοση, θα διαφωτίσουν πολλαπλά όλους τους ενδιαφερόμενους, ειδικότερα όσους σχεδιάζουν πολιτικές ή προσφέρουν υπηρεσίες στην οικογένεια.

Σε ό,τι μας αφορά, θα συνεχίσουμε να συμβάλλουμε ενεργά στην υποστήριξη του θεσμού και, μέσω αυτού, στην πρόοδο της ελληνικής κοινωνίας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΕΚΟΣ

Καθηγητής Δημόσιας Διοίκησης, Παν/μιο Πελοποννήσου.
Διευθυντής Ινστιτούτου Πολιτικών Ερευνών ΕΚΚΕ

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) προσμετρά στο ενεργητικό του έξι δεκαετίες ερευνητικής παράδοσης και αποτελεί το μοναδικό δημόσιο ερευνητικό κέντρο στην Ελλάδα που θεραπεύει τις κοινωνικές επιστήμες.

Υπό την Εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων το ΕΚΚΕ διεξάγει κοινωνική έρευνα σε διαχρονικά και επίκαιρα γνωστικά πεδία με το εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό του και υποστηρίζει την Πολιτεία στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με έρευνες, μελέτες και εκθέσεις εμπειρογνωμοσύνης προσανατολισμένες στην έγκαιρη ανάδειξη κρίσιμων κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων.

Στο πλαίσιο των στόχων και της αποστολής του ΕΚΚΕ η Διοίκηση του Κέντρου ανταποκρίθηκε θετικά στην πρόταση συνεργασίας της Υδρογείου Ασφαλιστικής για την εκπόνηση μιας έρευνας για «την οικογένεια στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», καθώς η συστηματική έρευνα, παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών τάσεων και διεργασιών συνιστά βασικό πυλώνα της ερευνητικής στρατηγικής του ΕΚΚΕ. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη πρόταση συνέβαλε στην στρατηγική του ΕΚΚΕ, ως δημόσιου φορέα, να διατηρεί και διαρκώς να διευρύνει τη συστηματική συνεργασία του και με φορείς του ιδιωτικού τομέα σε πεδία κοινού ενδιαφέροντος.

Η συνεργασία απέδωσε σημαντικά αποτελέσματα όχι μόνο σε επίπεδο ερευνητικών ευρημάτων αλλά και ως προς τη συμβολή της σύμπραξης ιδιωτικών και δημοσίων φορέων (εν προκειμένω της εταιρείας Υδρόγειος Ασφαλιστική και του ΕΚΚΕ), στην κατανόηση του σύγχρονου κοινωνικού γίνεσθαι και στη διαμόρφωση πολιτικών για σημαντικά κοινωνικά ζητήματα, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στο δημόσιο διάλογο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - Α' ΜΕΡΟΣ

ΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ
(ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ) ΔΕΔΟΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Το «ημερολόγιο σύστασης της οικογένειας» αναπροσδιορίζεται και έχει μετατεθεί μετά την ηλικία των 30 ετών τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες.

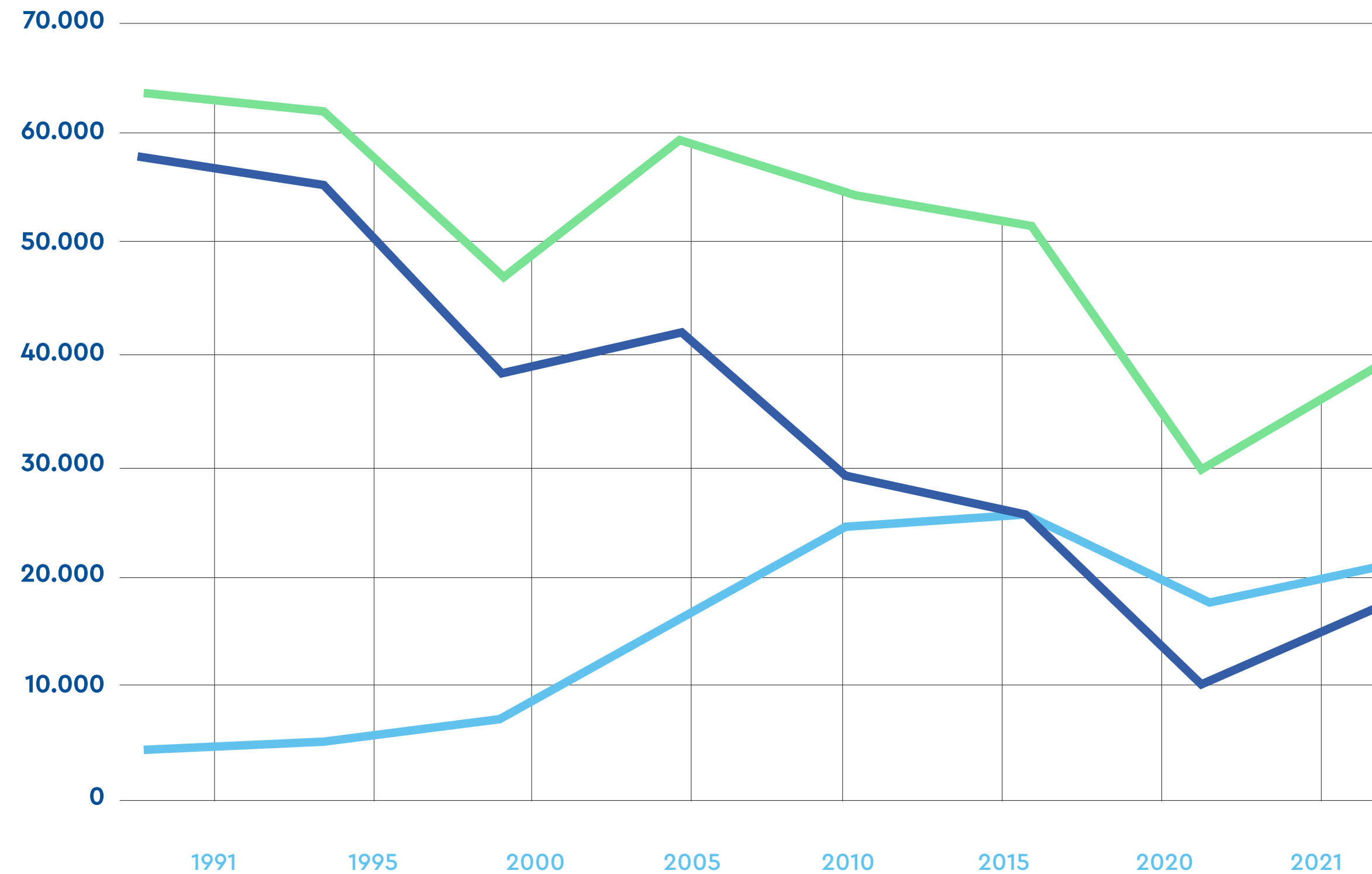
Ο γάμος και ιδιαίτερα ο θρησκευτικός, εμφανίζει σήμερα «σημάδια κόπωσης» καθώς οι θρησκευτικοί γάμοι (σε απόλυτους αριθμούς) μειώνονται κατ' έτος, οι πολιτικοί γάμοι αυξάνονται και το σύμφωνο συμβίωσης ακολουθεί ανοδική πορεία.

Ø Ανά χίλιους κατοίκους στην Ελλάδα, σημειώνονται αναλογικά περίπου 5 γάμοι προς 2 διαζύγια.

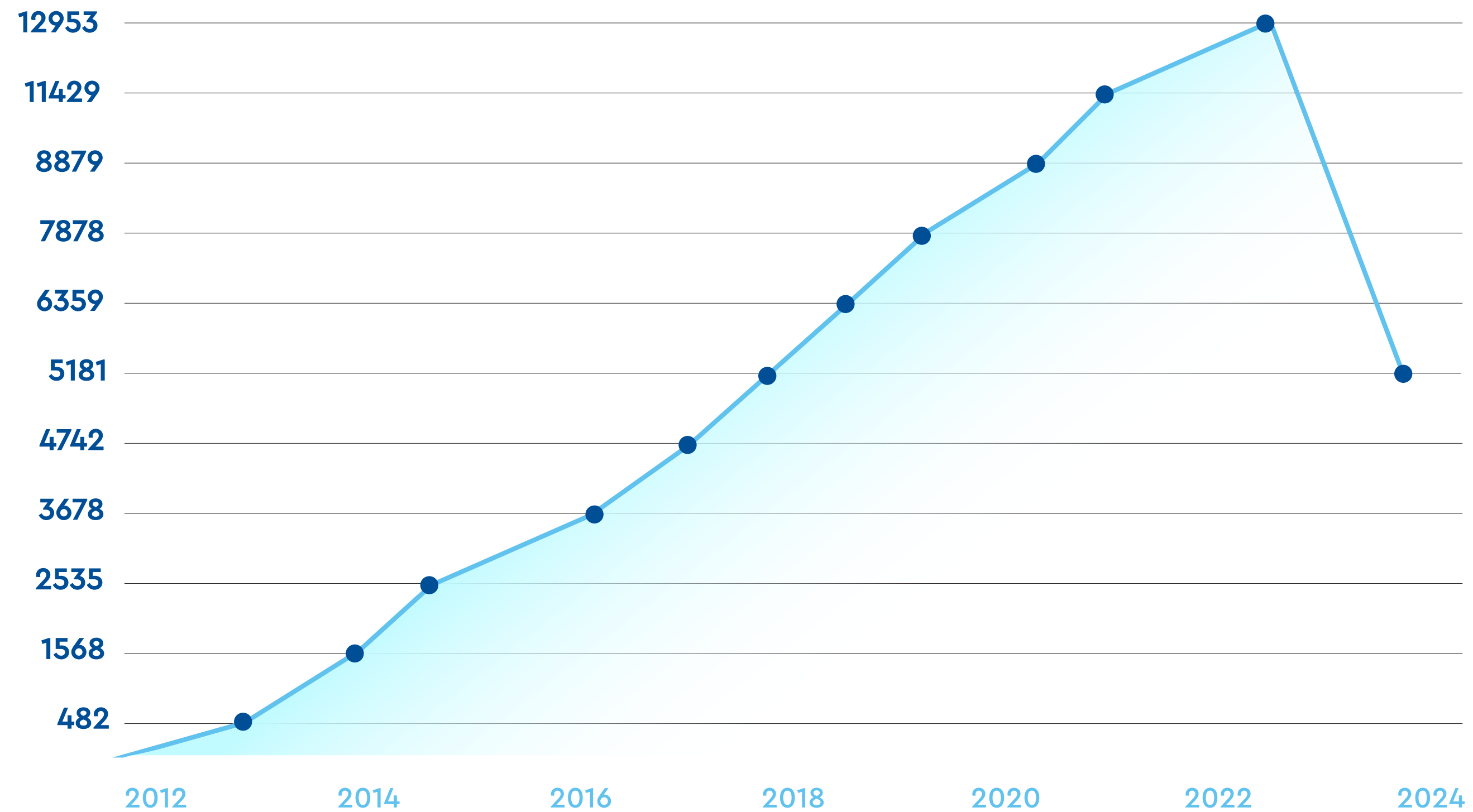
Ø Πρωτιά στη λύση του γάμου έχουν οι άνδρες & οι γυναίκες μεταξύ 35 & 44 χρόνων.

Γάμοι κατά τυπικό τέλεσης 1991-2021 →

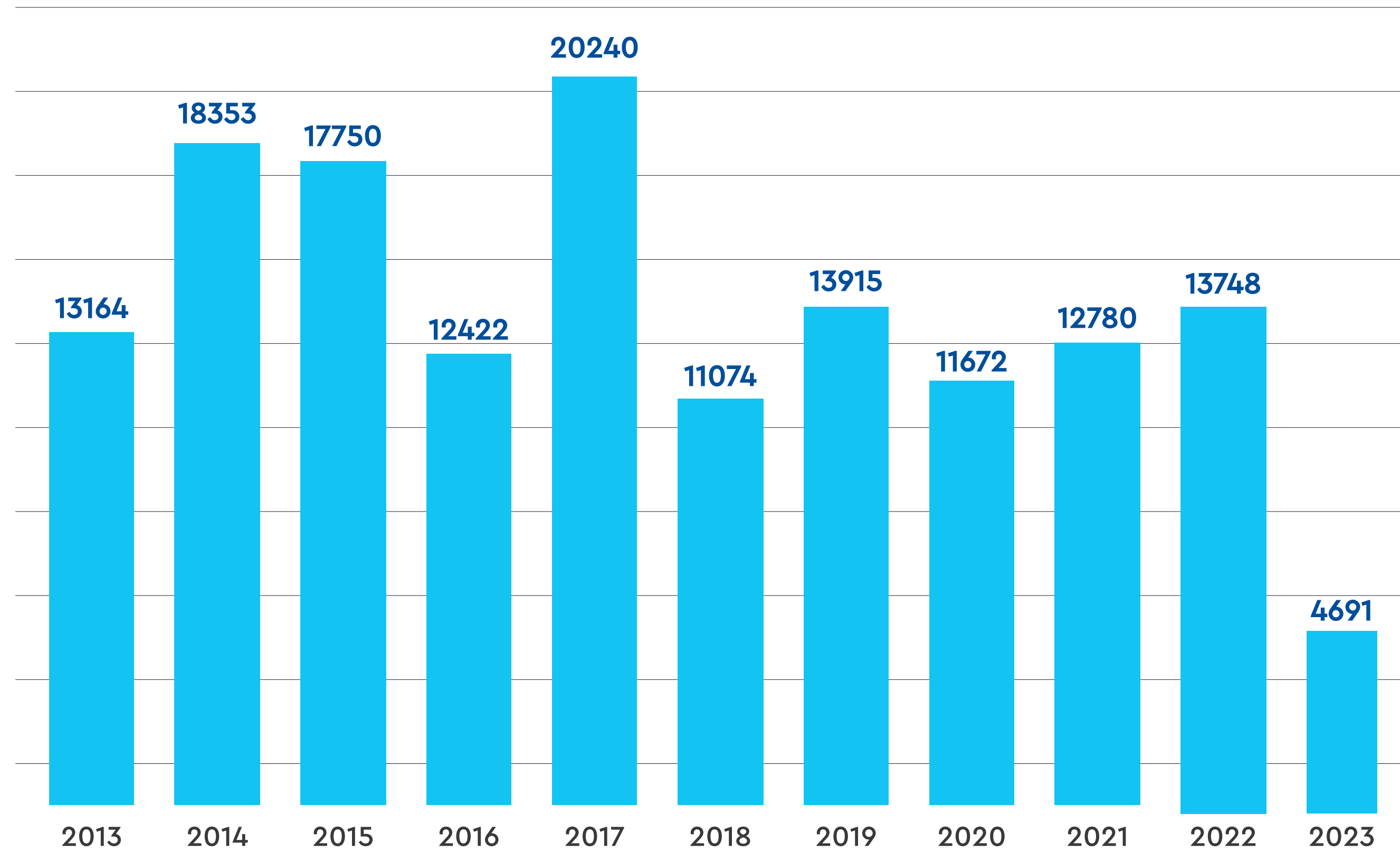
- ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
- ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΙ
- ΣΥΝΟΛΟ

Σύμφωνο Συμβίωσης 2013 - 2023

Δείκτης Διαζυγιότητας 2013 - 2023

ΤΕΚΝΟΠΟΙΗΣΗ

- Στην Ελλάδα, οι γυναίκες **διστάζουν όλο και περισσότερο να προχωρήσουν στη γέννηση περισσότερων από δύο παιδιά**, ενώ τελευταία η τάση είναι να παραμένουν στο ένα παιδί.
- Η τεκνοποίηση σχετίζεται και με την «**καθυστερημένη φυγή από το γονικό νοικοκυριό**» των παιδιών της οικογένειας.
- **Ωστόσο, λίγα είναι τα τέκνα εκτός γάμου στη χώρα μας** και τα ζευγάρια επιθυμούν η έλευση του παιδιού τους να συμβεί ενώ έχουν θεσμοθετήσει την σχέση τους.
- Η «**ηθελημένη ατεκνία**» κυμαίνεται σε χαμηλά ποσοστά.

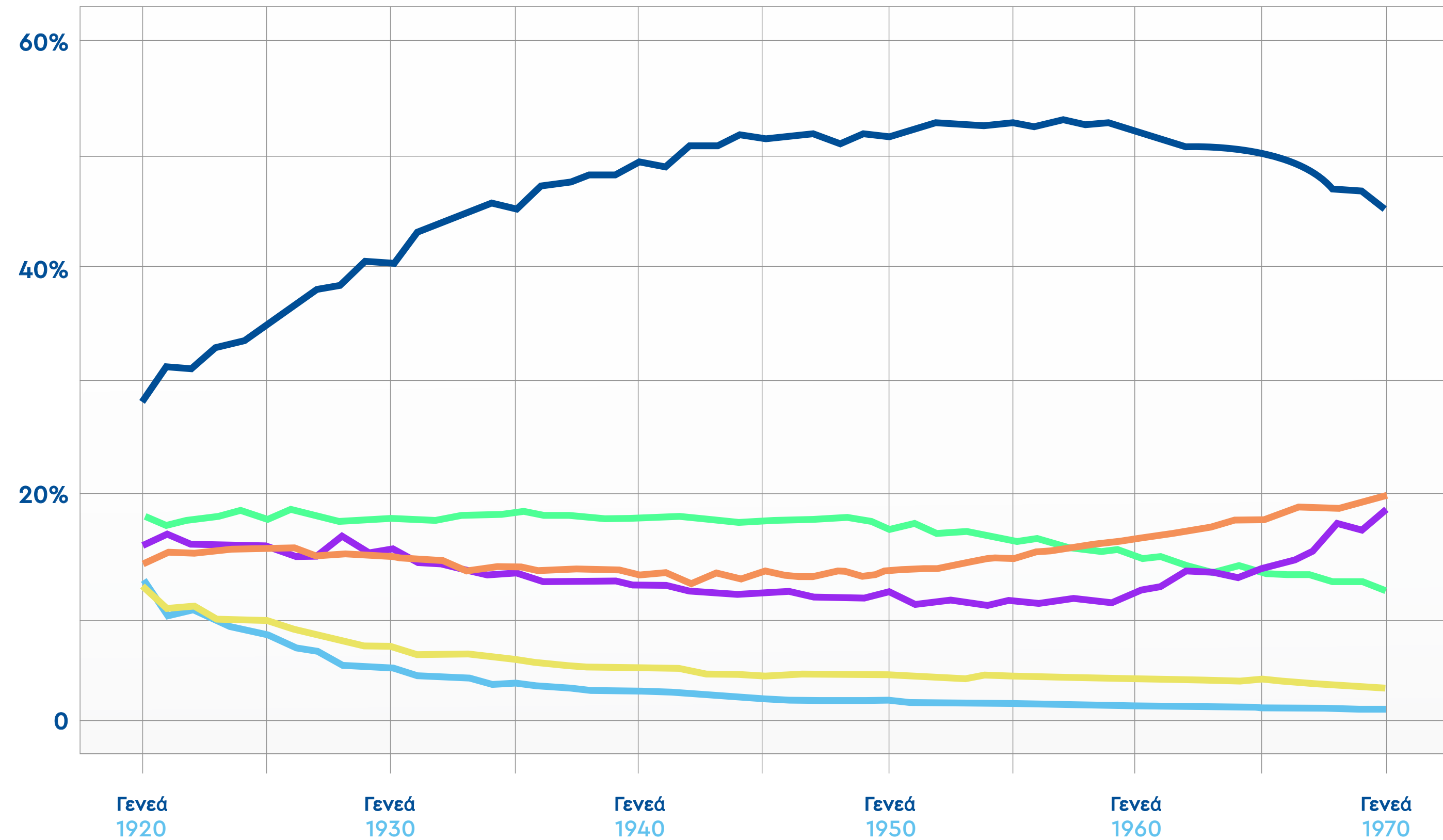

Ελλάδα, Γενεές 1920-1970

Ποσοστό γυναικών
ανάλογα των αριθμών
παιδιών που απέκτησαν

- 1 παιδί
- 2 παιδιά
- 3 παιδιά
- 4 παιδιά
- 5+ παιδιά
- Τελική Ατεκνία

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - Β' ΜΕΡΟΣ

ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
ΣΤΟΝ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

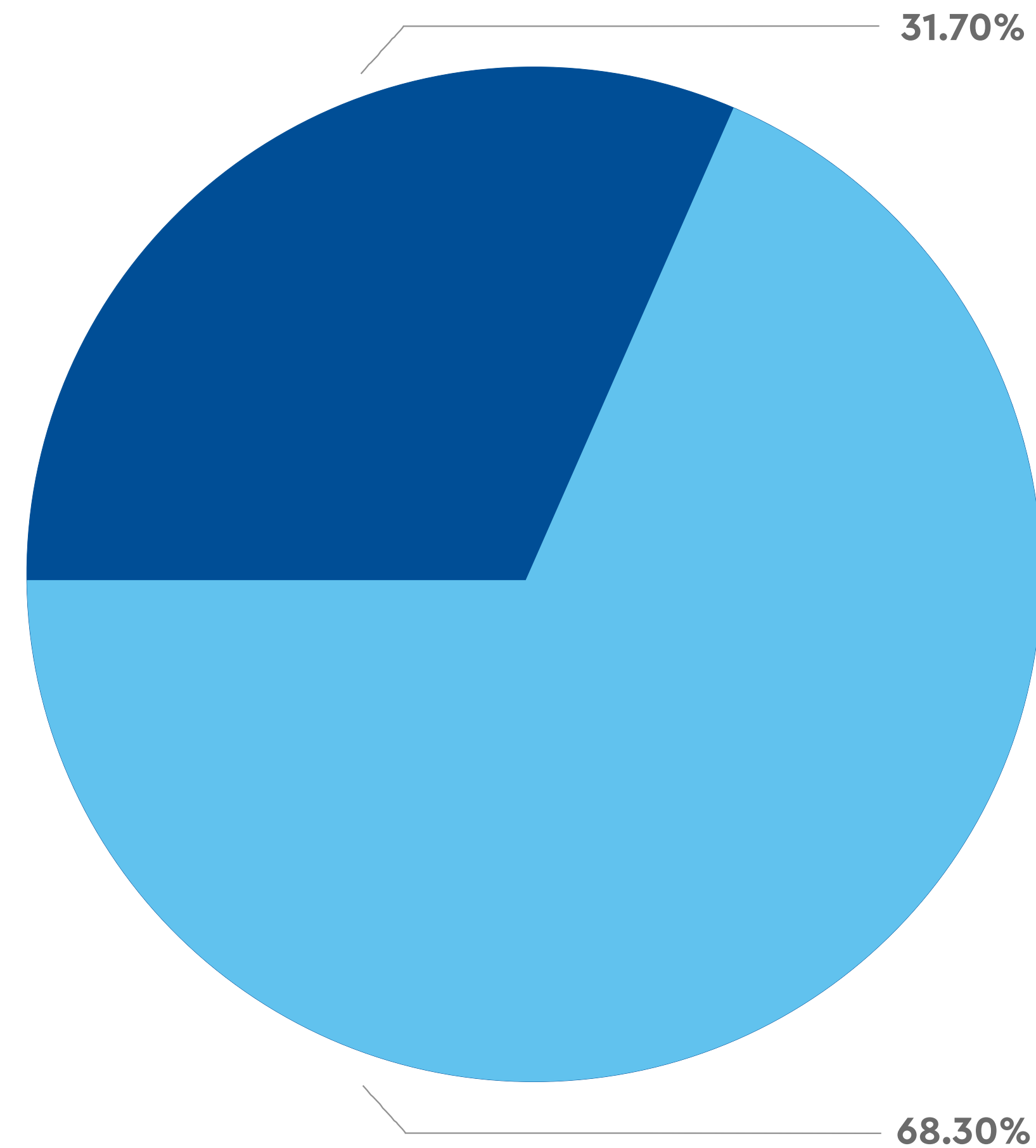
ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΚΟΠΩΣΗ & ΑΠΟΘΕΣΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ;

Στην Ελλάδα σήμερα ο γάμος εξακολουθεί να καταλαμβάνει τη θέση του κεντρικού άξονα παρά τη διαπιστωμένη πλέον πολλαπλότητα μορφών συμβίωσης και οικογενειακής ζωής που απαντώνται σήμερα στη χώρα.

Θεωρείτε ότι ο γάμος είναι κάτι το ξεπερασμένο σήμερα; →

■ ΝΑΙ ■ ΟΧΙ

Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΘΕ ΑΛΛΟ ΠΑΡΑ «ΞΕΠΕΡΑΣΜΕΝΟΣ» ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

- Ο θεσμός του γάμου στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και ιδίως στη θρησκευτική εκδοχή του **ανθίσταται ισχυρά για τα 2/3 του πληθυσμού του δείγματος** παρά το γεγονός ότι εντοπίζονται κάποιες όψεις αμφισβήτησης στο 1/3 των απαντήσεων.
- Οι γυναίκες και οι νεαρότεροι σε ηλικία (20-30 ετών) αμφισβητούν σε μεγαλύτερο βαθμό τον θεσμό του γάμου.
- Οι νεότεροι σε ηλικία επιδιώκουν την τέλεση ενός γάμου που **να «τους ταιριάζει»**.

ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ «Ο ΓΑΜΟΣ» ΣΗΜΕΡΑ;

Οι πιο δημοφιλείς απαντήσεις

Συνύπαρξη • Οικογένεια • Παιδιά • Δέσμευση

Ακολουθούν οι αξιακές νοηματοδοτήσεις:

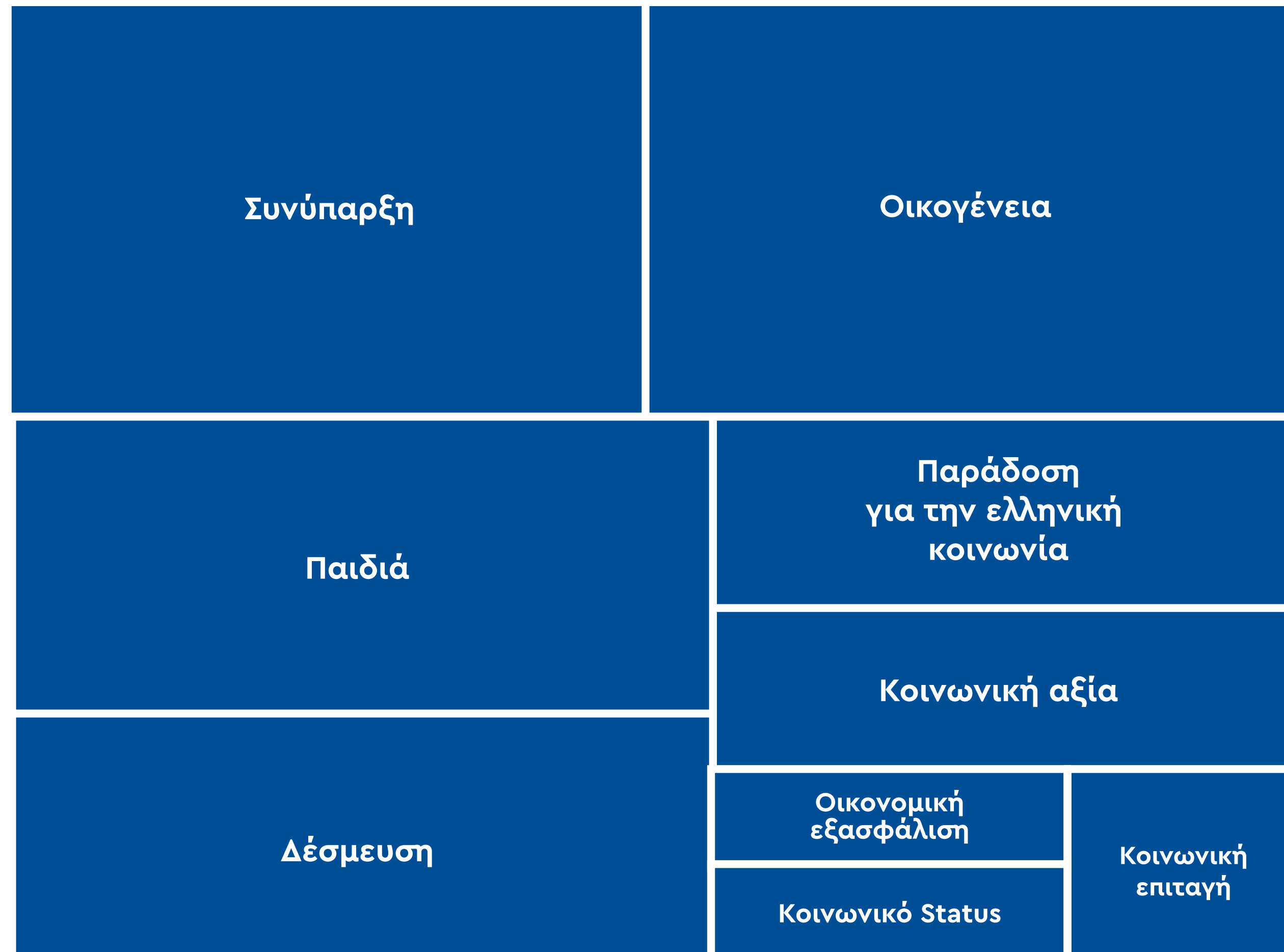
- Παράδοση για την ελληνική κοινωνία
- Κοινωνική αξία
- Κοινωνική επιταγή

Την τελευταία θέση στις νοηματοδοτήσεις καταλαμβάνουν:

- Οικονομική εξασφάλιση
- Η δια του γάμου κοινωνική καταξίωση

Τι σημαίνει γάμος για εσάς προσωπικά; →

Απαντήσεις στην ερώτηση
πολλαπλής επιλογής.

Παρά την παρατηρούμενη μείωση των γάμων τα άτομα επιθυμούν να «παντρευτούν και να κάνουν οικογένεια».

Ωστόσο επιλέγουν τον πολιτικό γάμο ή και το σύμφωνο συμβίωσης κυρίως για οικονομικούς ή και επαγγελματικούς λόγους.

Οι λόγοι προτίμησης του Συμφώνου Συμβίωσης

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΕΧΟΥΝ ΚΑΙ ΤΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥΣ

Ο κύριος λόγος που χωρίζουν σήμερα τα ζευγάρια είναι η έλλειψη επικοινωνίας.

Υψηλά ποσοστά συγκεντρώνουν και οι απαντήσεις που σχετίζονται με τον εγωισμό, την απιστία, τη βία στην οικογένεια ή στη σχέση και η φτώχεια, η ανέχεια. Ακολουθούν η έλλειψη ελεύθερου χρόνου, η απώλεια παιδιού και μια ανίατη ασθένεια που επιβαρύνουν τη συμβίωση.

Για ποιούς λόγους πιστεύετε ότι χωρίζουν σήμερα τα ζευγάρια; →

Απαντήσεις με βάση προκαθορισμένες πολλαπλές επιλογές.

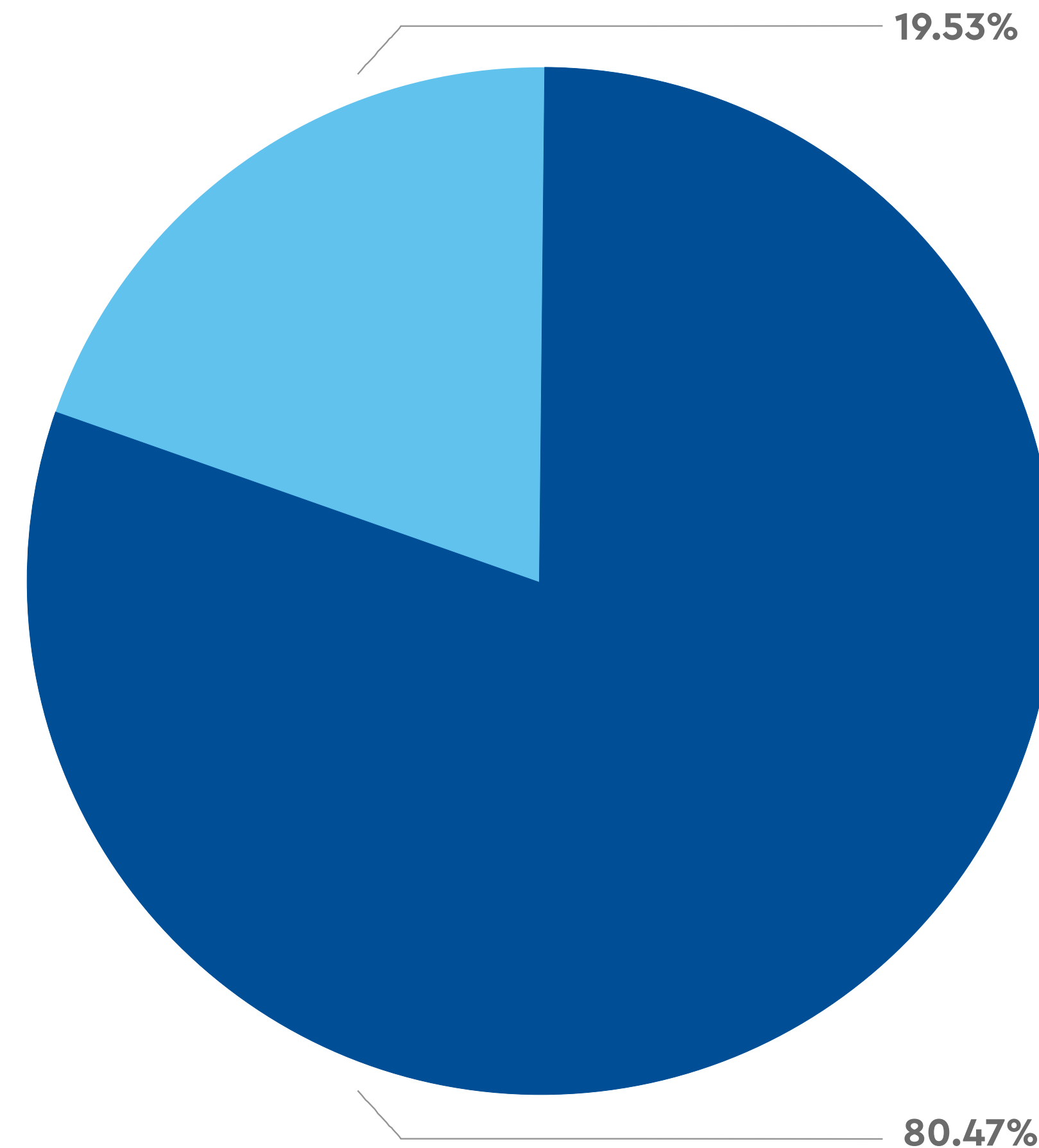

ΗΘΕΛΗΜΕΝΗ ΑΤΕΚΝΙΑ;

Οι μετασχηματισμοί της οικογένειας, οι οποίοι μεταφράζονται σε αισθητή μείωση της γονιμότητας/ επιθυμίας απόκτησης παιδιών, δεν μπορούν να ερμηνευτούν ως ένδειξη μιας κοινωνίας που απορρίπτει το παιδί, καθώς η **επιθυμία τεκνογονίας παραμένει έντονη.**

Επιθυμία απόκτησης παιδιών →

■ ΝΑΙ ■ ΟΧΙ

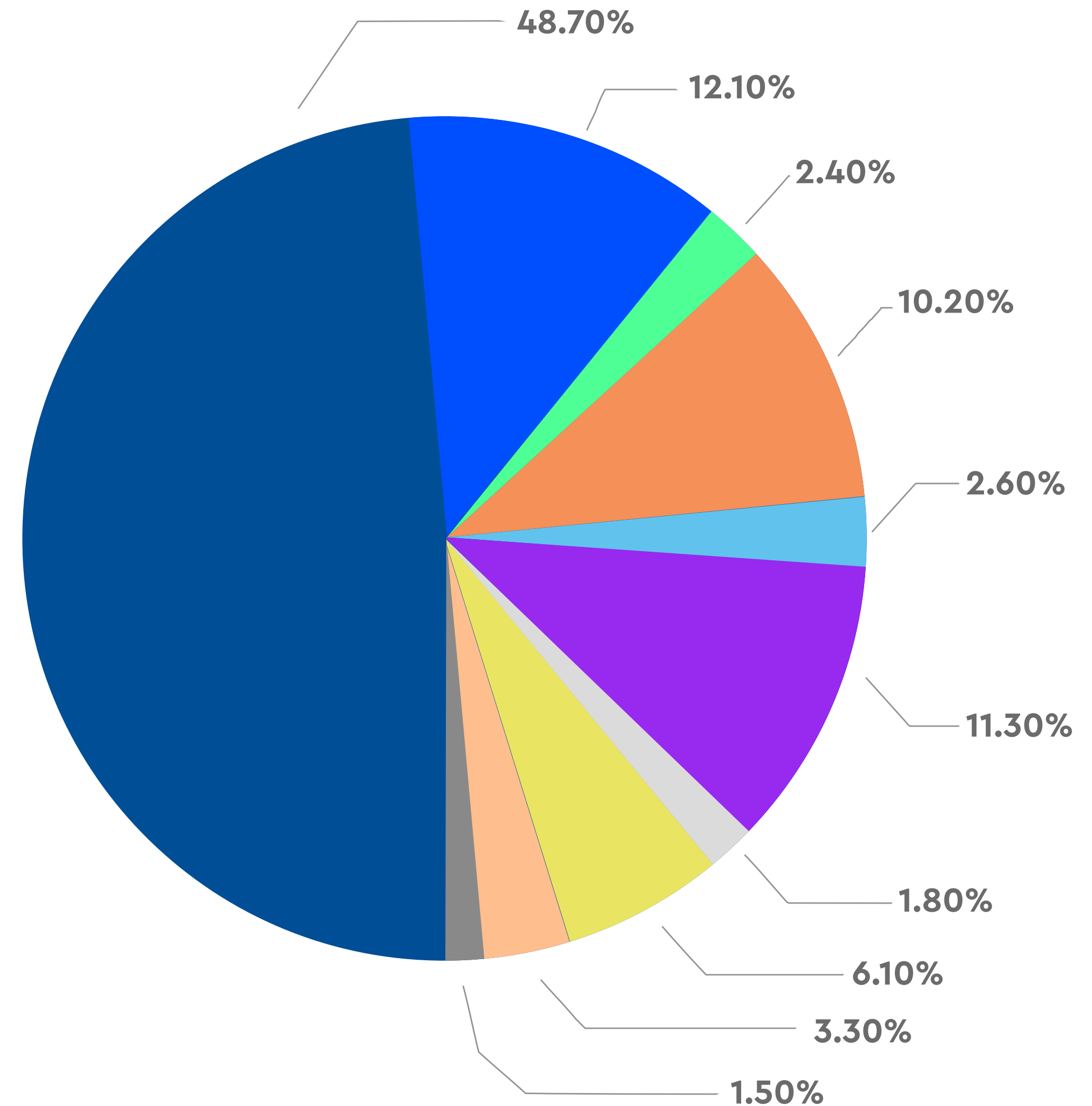
ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο βασικός λόγος που οι άνθρωποι δυσκολεύονται στις μέρες μας να κάνουν οικογένεια και παιδιά είναι οι **οικονομικές δυσκολίες (49% περίπου των απαντήσεων)** και ο στενά συναρτημένος με αυτόν λόγος της **εργασιακής ανασφάλειας (12,10%)**, με τις γυναίκες και τους νέους να πλήττονται περισσότερο.

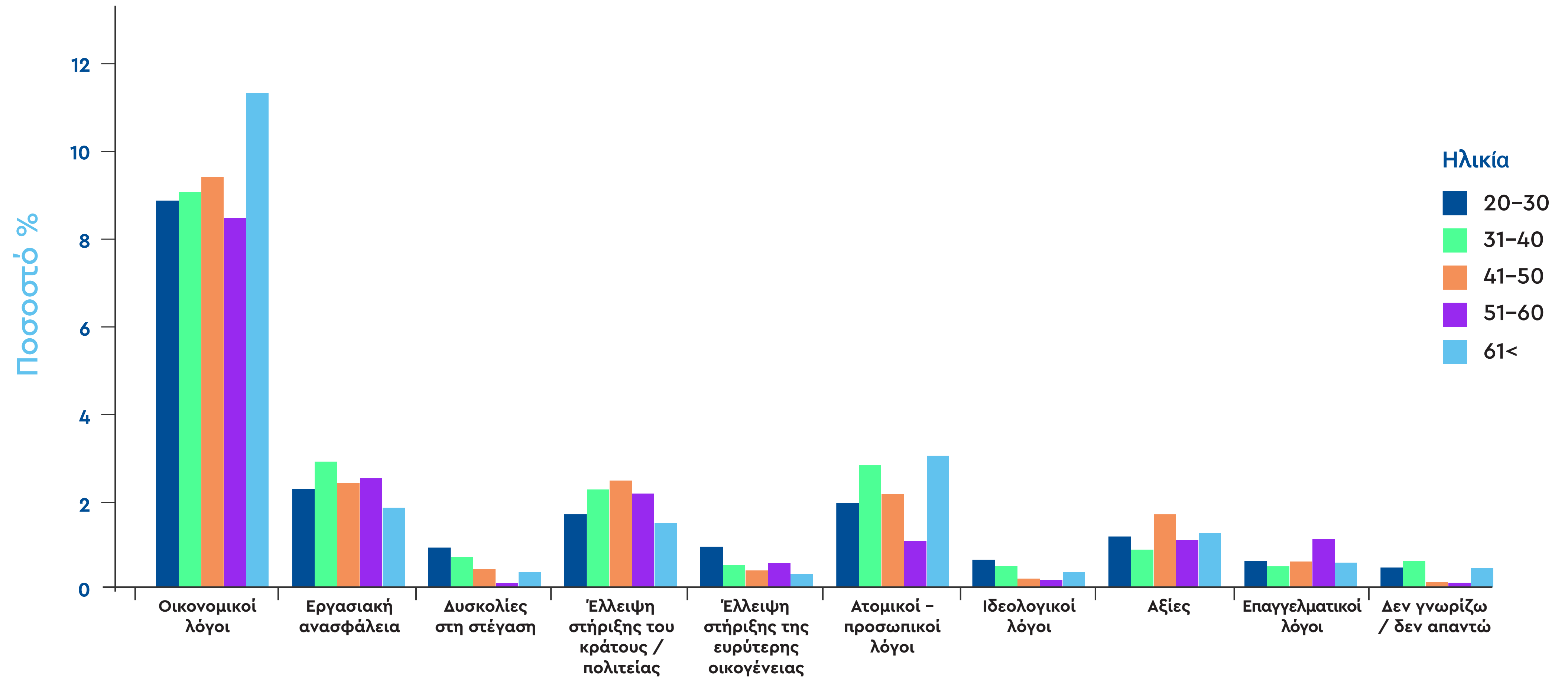
Βασικοί λόγοι επίσης αναδεικνύονται οι ατομικοί – προσωπικοί λόγοι (11,30% των απαντήσεων) αλλά και η έλλειψη στήριξης από το Κράτος (10,20%).

Ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο κυριότερος λόγος που οι άνθρωποι σήμερα δυσκολεύονται να κάνουν οικογένεια με βάση την ηλικία; →

- Οικονομικοί λόγοι   ■ Εργασιακή ανασφάλεια
- Έλλειψη στήριξης του κράτους / πολιτείας
- Δυσκολίες στη στέγαση   ■ Δεν γνωρίζω / απαντώ
- Ατομικοί - προσωπικοί λόγοι   ■ Αξίες
- Έλλειψη στήριξης της ευρύτερης οικογένειας
- Επαγγελματικοί λόγοι   ■ Ιδεολογικοί λόγοι

Οι λόγοι δυσκολίας δημιουργίας οικογένειας με βάση την ηλικία.

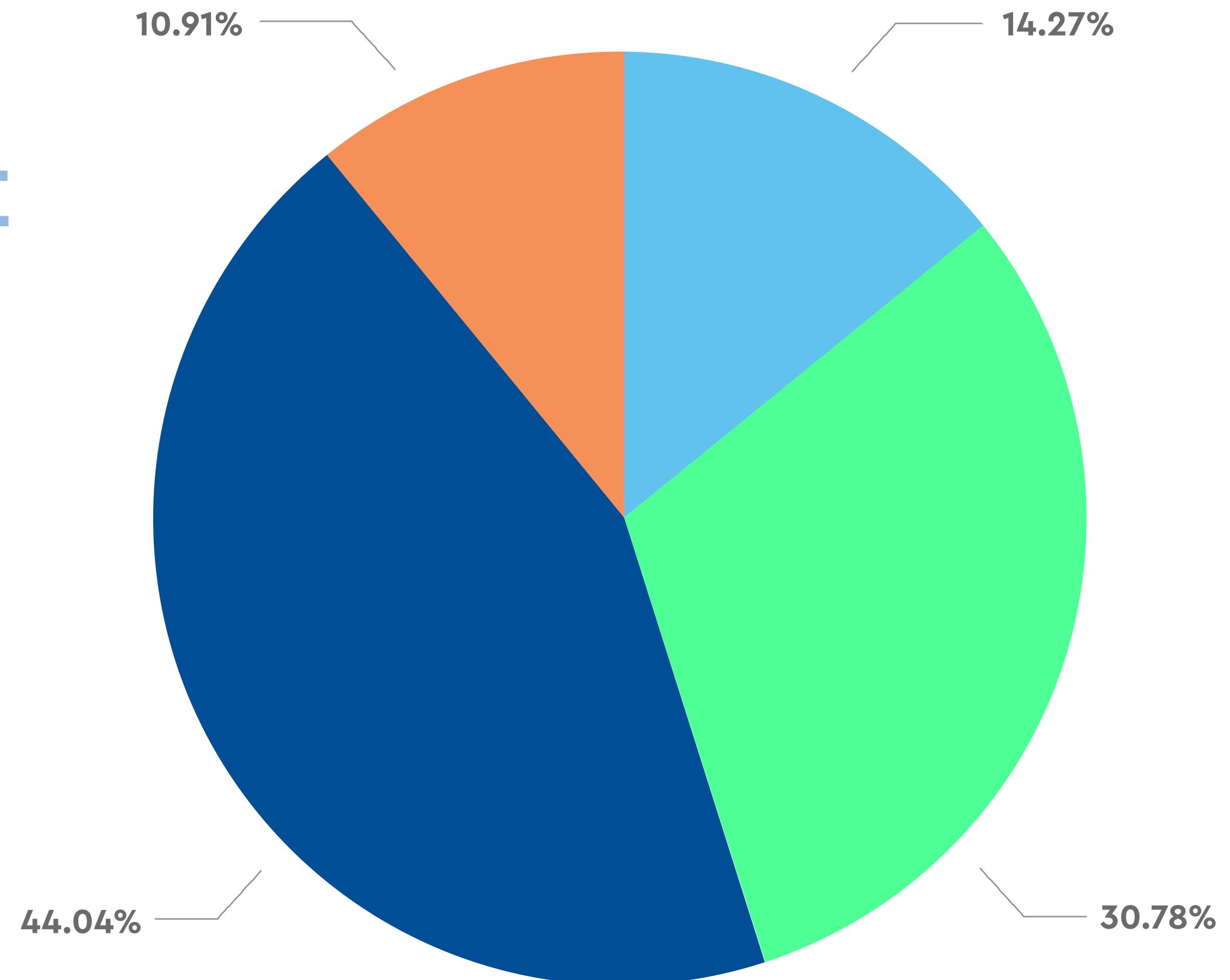

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΜΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΠΑΡΑΚΜΑΖΕΙ

Ωστόσο, ο συνδυασμός εργασίας και οικογενειακής ζωής είναι δύσκολος στις μέρες μας (54,95%) ιδιαίτερα για τις γυναίκες.

**Πόσο εύκολα συνδυάζεται
σήμερα η εργασία με την
οικογενειακή ζωή; →**

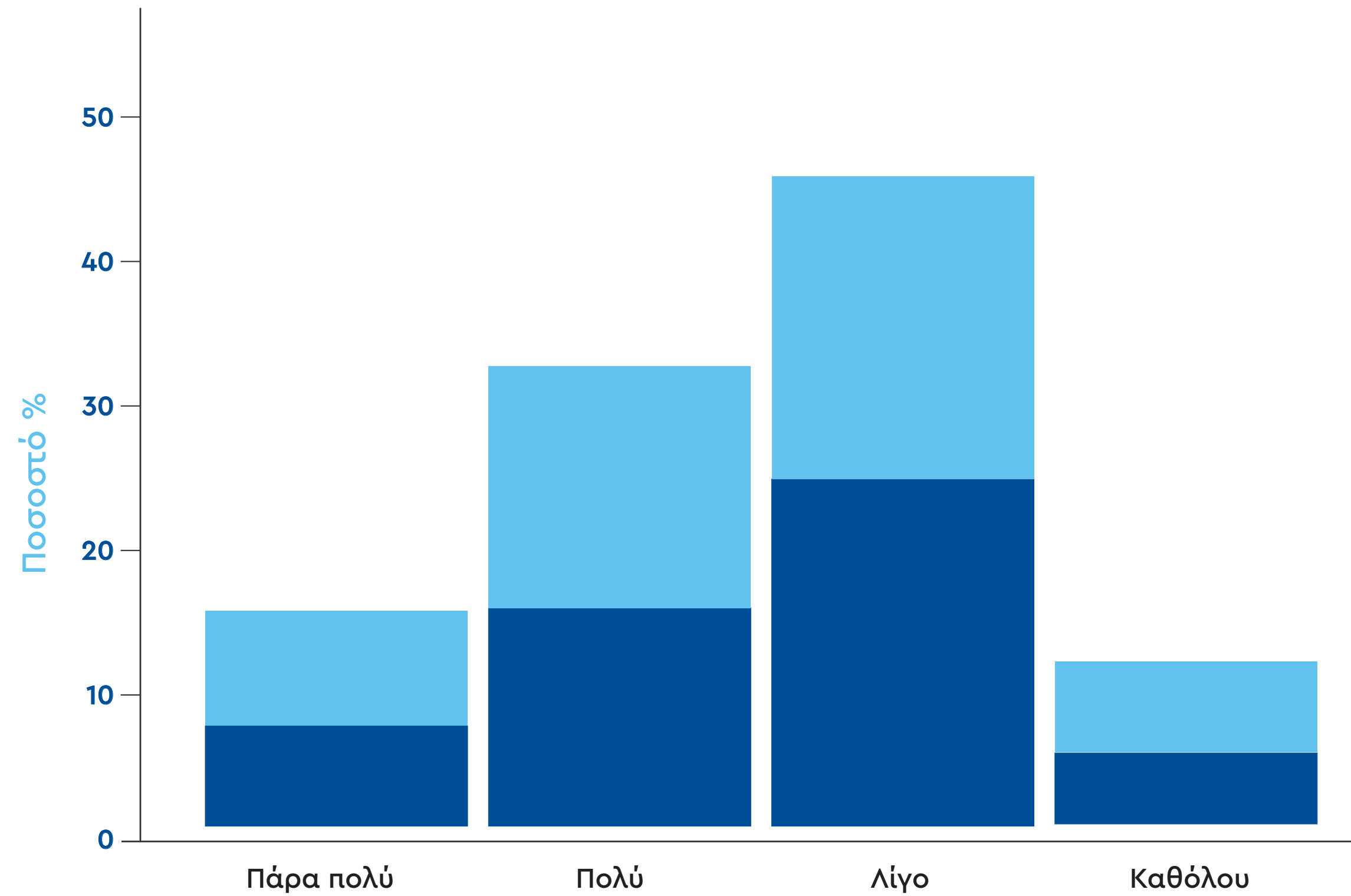
■ Πάρα πολύ ■ Πολύ
■ Λίγο ■ Καθόλου

Πόσο εύκολα συνδυάζεται
σήμερα η εργασία με την
οικογενειακή ζωή; →

Απαντήσεις με βάση το φύλο

■ Άνδρας ■ Γυναίκα

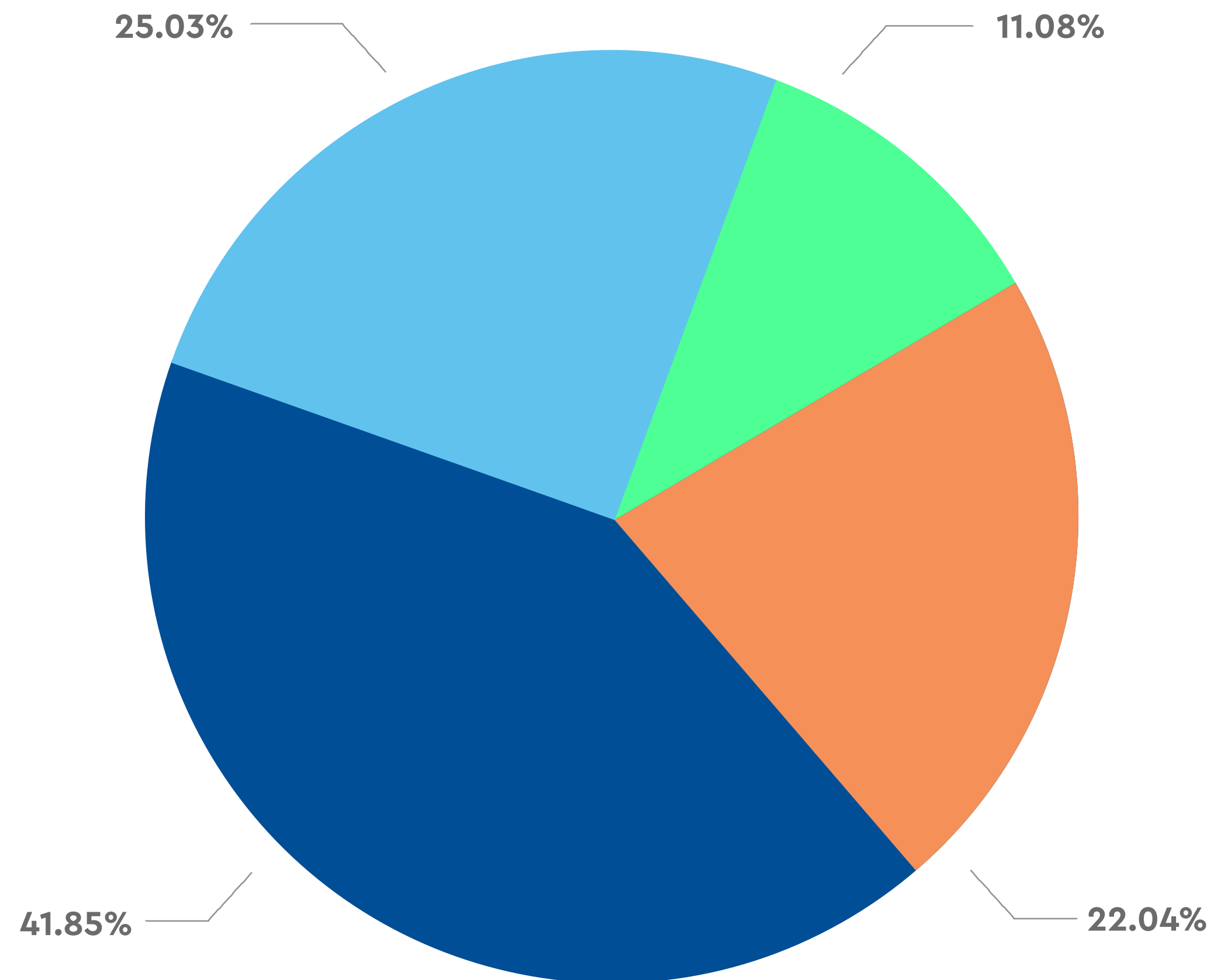

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΗΛΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ

Η τηλεργασία ή η από απόσταση εργασία αναδεικνύεται ως σημαντικό αντίβαρο ιδιαίτερα για τις γυναίκες ερωτώμενες και μάλιστα τις νεότερες σε ηλικία.

**Πιστεύετε ότι η τηλεργασία
διευκολύνει τον συνδυασμό
εργασιακής και οικογενειακής
ζωής;** →

■ Πάρα πολύ ■ Πολύ
■ Λίγο ■ Καθόλου

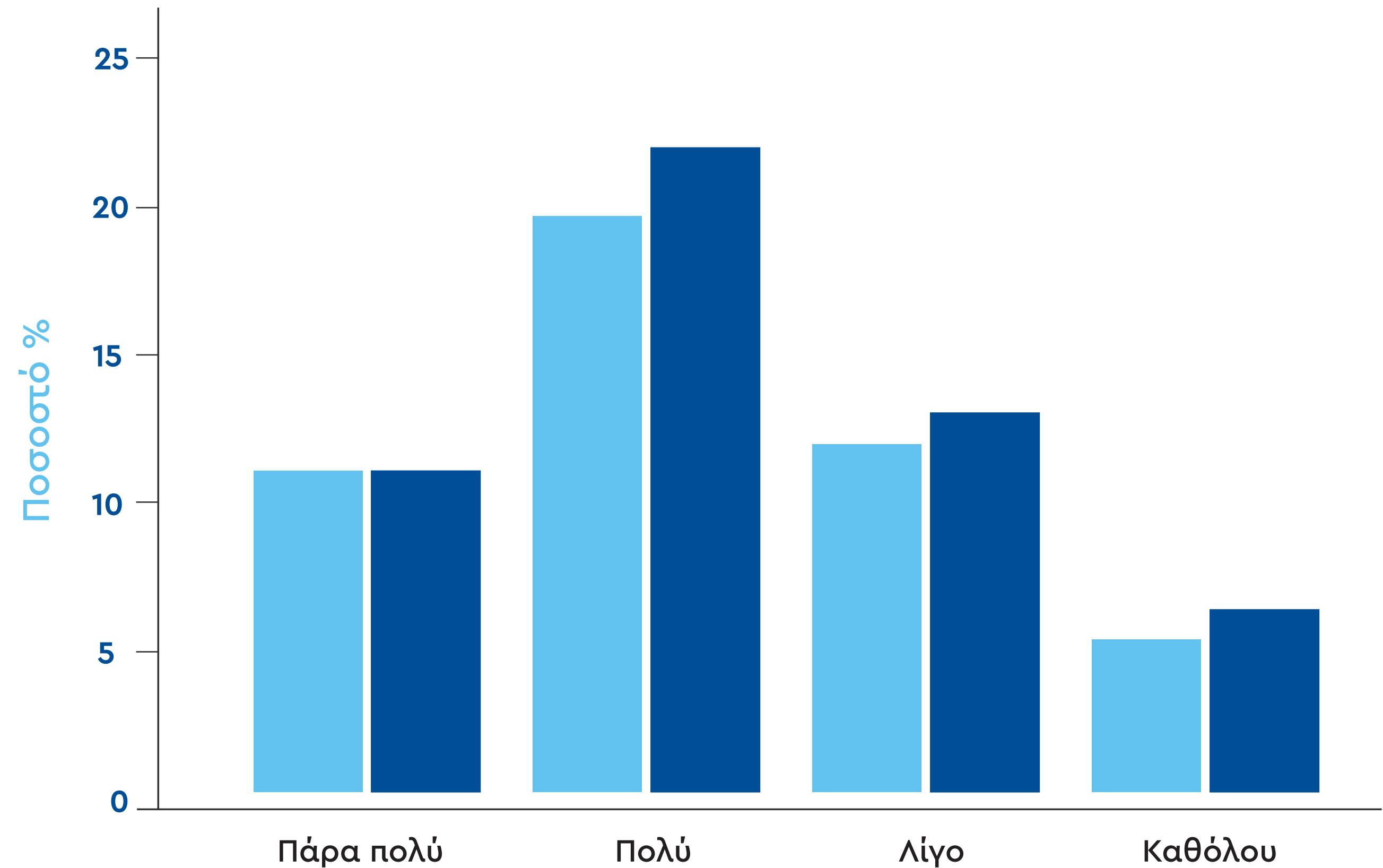

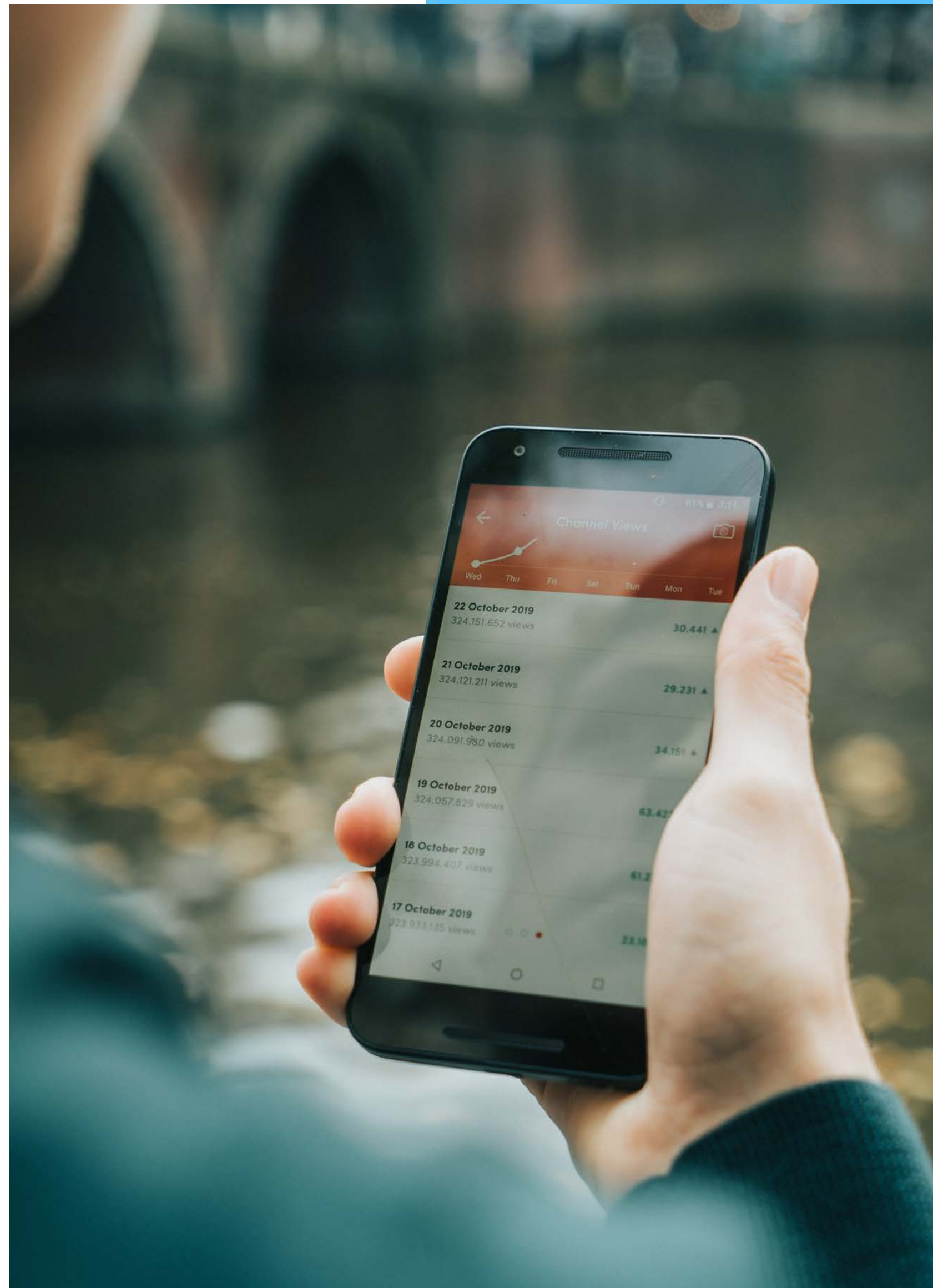
Πιστεύετε ότι η τηλεργασία
διευκολύνει τον συνδυασμό
εργασιακής και οικογενειακής
ζωής; →

Απαντήσεις με βάση το φύλο

■ Άνδρας ■ Γυναίκα

ΑΡΧΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΑΜΟ

Ο γάμος στην Ελλάδα σήμερα όχι μόνο δεν «αποθεσμοποιείται», αλλά «υπερθεσμοποιείται» με όρους επιπρόσθετων έγκυρων νομικών επιλογών, οι οποίες, ενώ προσέδωσαν βαθμούς ελευθερίας στα άτομα, **δεν έχουν επηρεάσει τη δεσπόζουσα θέση του γάμου ως παραδοσιακή αξία για την ελληνική κοινωνία.**

Οι όποιες μετατοπίσεις εντοπίζονται δεν υποδεικνύουν μια γενικευμένη αμφισβήτηση του θεσμού του γάμου, **αλλά μια υποχώρηση των ευρέως αποδεκτών τελετουργιών μετάβασης από τη συμβίωση στον έγγαμο βίο**, τις θεσμικές διευκολύνσεις για τη λύση του γάμου, τη χειραφέτηση της γυναίκας και την επίδραση των κρίσεων κυρίως της οικονομικής.

VERBATIM

«Οι άνθρωποι σήμερα με τις πλατφόρμες γνωρίζονται και με τις πλατφόρμες χωρίζουν»!

ΕΙΝΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ ΤΟ ΚΥΤΤΑΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ;

Σήμερα στη χώρα εντοπίζονται πολλές οικογενειακές νομιμότητες και μια δυναμικά εξελισσόμενη διαδικασία πολλαπλής νομιμοποίησης.

Παραδοσιακές (πυρηνικές) και «νέες» οικογένειες – μονογονεϊκές, οικογένειες με παιδιά από προηγούμενους γάμους («μεικτές οικογένειες»), ομόφυλα ζευγάρια και οικογένειες.

Σε αυτό το τοπίο «η οικογένεια ως θεσμός στην Ελλάδα αλλάζει και ταυτόχρονα αναπαράγεται».

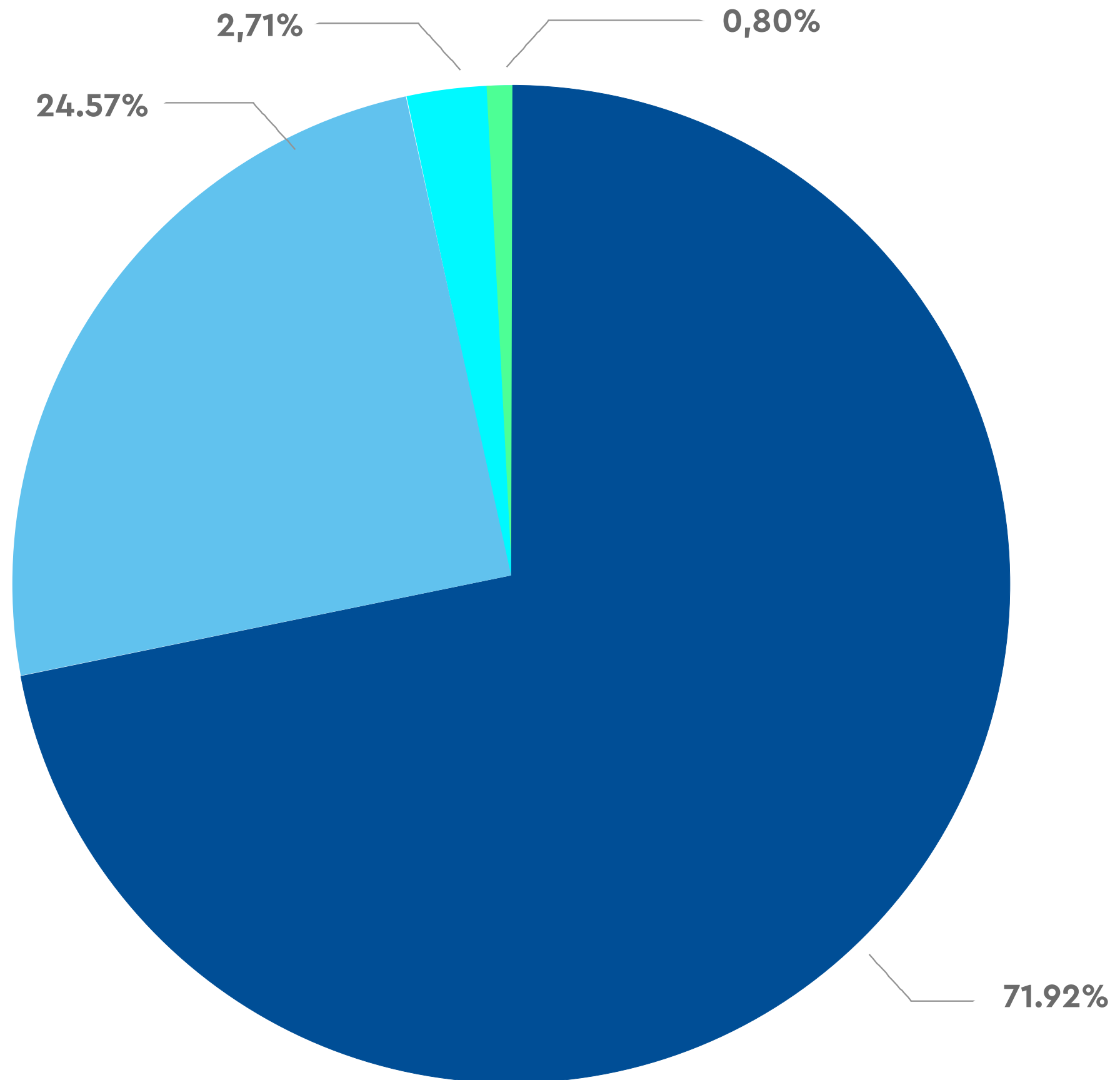
Ωστόσο, η σημασία της οικογένειας δεν αμφισβητείται.

Πόσο σημαντική είναι για σένα προσωπικά η οικογένεια; →

■ Πάρα πολύ   ■ Πολύ
■ Λίγο   ■ Καθόλου

Η σημαντικότητα της οικογένειας δεν αμφισβητείται για το 96,49% των αποκρινόμενων (συνολικά οι απαντήσεις στις θέσεις «πάρα πολύ» και «πολύ» της κλίμακας), ενώ για το 71,92% (72%) η οικογένεια είναι «πάρα πολύ σημαντική».

Τα ποσοστά αυτά ισοκατανέμονται ανάμεσα στις απαντήσεις των ανδρών και των γυναικών με ελαφρά υπεροχή των ποσοστών των αποκρίσεων των γυναικών (98,7% έναντι του 96,7% των ανδρών), διατρέχουν όλες τις ηλικίες και εμφανίζονται σε ποσοστά άνω του 90% σε επίπεδο επικράτειας.

ΠΟΙΟΥΣ ΘΕΩΡΟΥΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΣ ΣΗΜΕΡΑ;

- Κυρίως τους γονείς μας (81,9% των απαντήσεων)
- Τον/την σύζυγο/σύντροφο (76,9%)
- Τα παιδιά (73%)
- Τους παππούδες και τις γιαγιάδες (55,6%)
- Τους λοιπούς συγγενείς (41,9%)

Παράλληλα:

- Η θέση του κατοικίδιου ως μέλους της οικογένειας καταγράφεται στο 1/3 των αποκρίσεων (35,6%)
- Η θέση των φίλων ως «οικογένεια» καταγράφεται σε αντίστοιχο περίπου ποσοστό (33%)

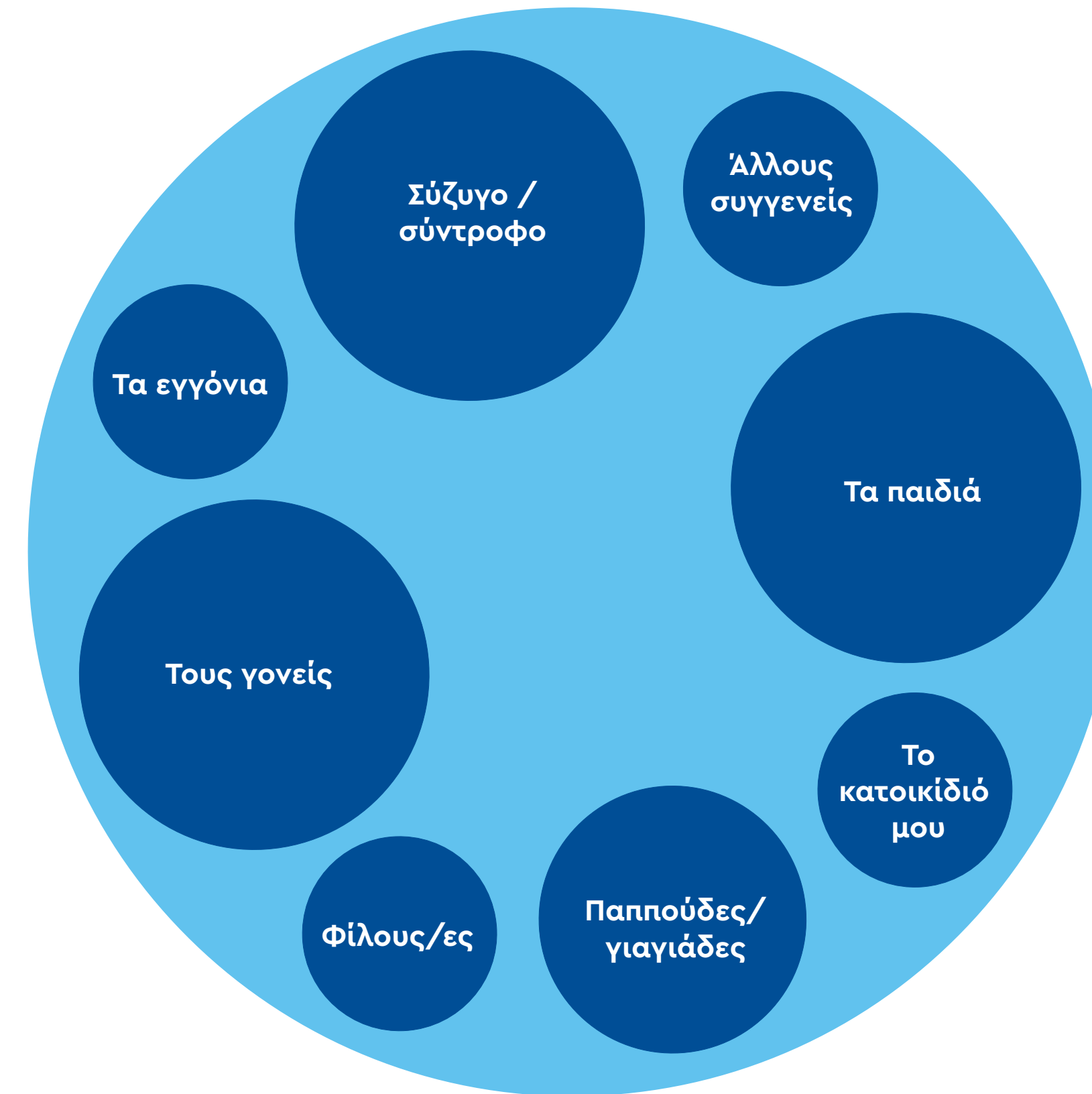
Αποτελέσματα ανά φύλο: →

Οι άνδρες εμφανίζονται περισσότερο προσκολλημένοι στους γονείς τους από τις γυναίκες, οι δε γυναίκες θεωρούν τους φίλους και τα κατοικίδια τους ως οικογένεια σε υψηλότερα ποσοστά από τους άνδρες.

Στη συνείδηση των νέων: →

Σημαντική θέση «ως οικογένεια» και σε υψηλότερα ποσοστά από τις λοιπές ηλικιακές κατηγορίες καταγράφουν οι παππούδες/γιαγιάδες, οι φίλοι, και τα κατοικίδια τους.

- Οι γονείς «επιβραβεύονται» για την ανιδιοτελή τους αγάπη καθώς είναι αυτοί που καταλαμβάνουν την πρώτη θέση.
- Η σημαντική θέση που κατέχουν και οι παππούδες – γιαγιάδες αλλά και λοιποί συγγενείς δείχνουν μία **αναβίωση της σημασίας της «συγγένειας»**.
- Ανάδειξη των κατοικίδιων ως οικογενειακών μελών.

Η ΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

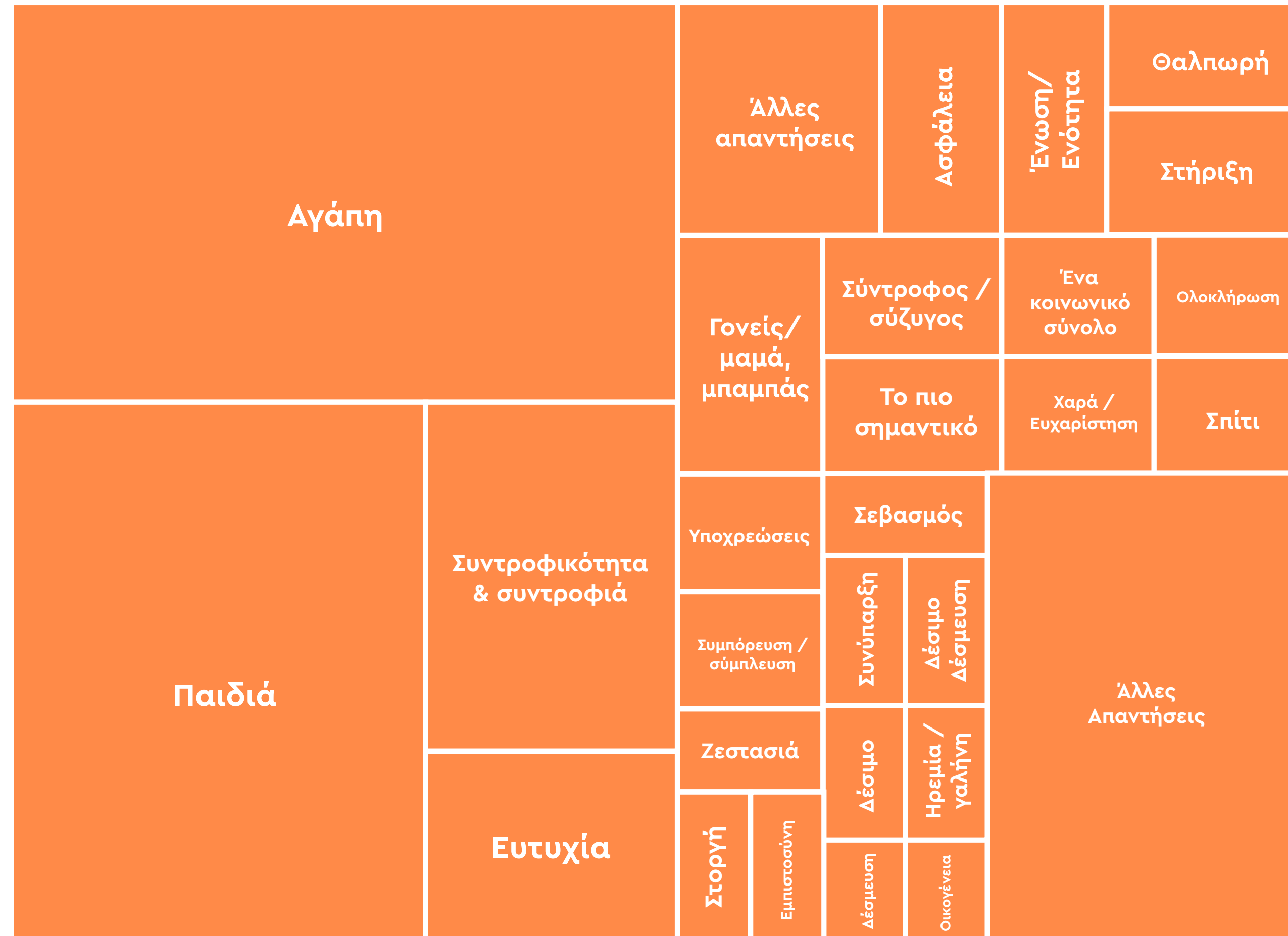

Η διαπιστούμενη φιλελευθεροποίηση των ηθών, ενώ καταφανώς συναρτάται με μια εξέλιξη των νοοτροπιών, έχει αφήσει ανέπαφο στη συλλογική συνείδηση τον θεσμό της οικογένειας, ο οποίος εμφανίζεται εξαιρετικά σημαντικός στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και η παντοδυναμία του θεσμού αμετακίνητη.

- Ο θεσμός της οικογένειας **νοηματοδοτείται από τους/τις ερωτώμενους/νες του δείγματος κυρίαρχα ως αγάπη.** Ακολουθούν τα παιδιά, η συντροφικότητα και η ευτυχία.
- Οι κυρίαρχες νοηματοδοτήσεις, δηλαδή, σήμερα **συνδέονται με τα συναισθήματα και δευτερευόντως με το αναπαραγωγικό καθήκον.**

Με τη λέξη
«οικογένεια»
τι σας έρχεται
στο νου; →

(Μία λέξη)

Ο ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Συντριπτικά ποσοστά απαντήσεων καταγράφουν οι χαρακτηρισμοί της οικογένειας

59,24%

Στοργική Αγκαλιά

34,12%

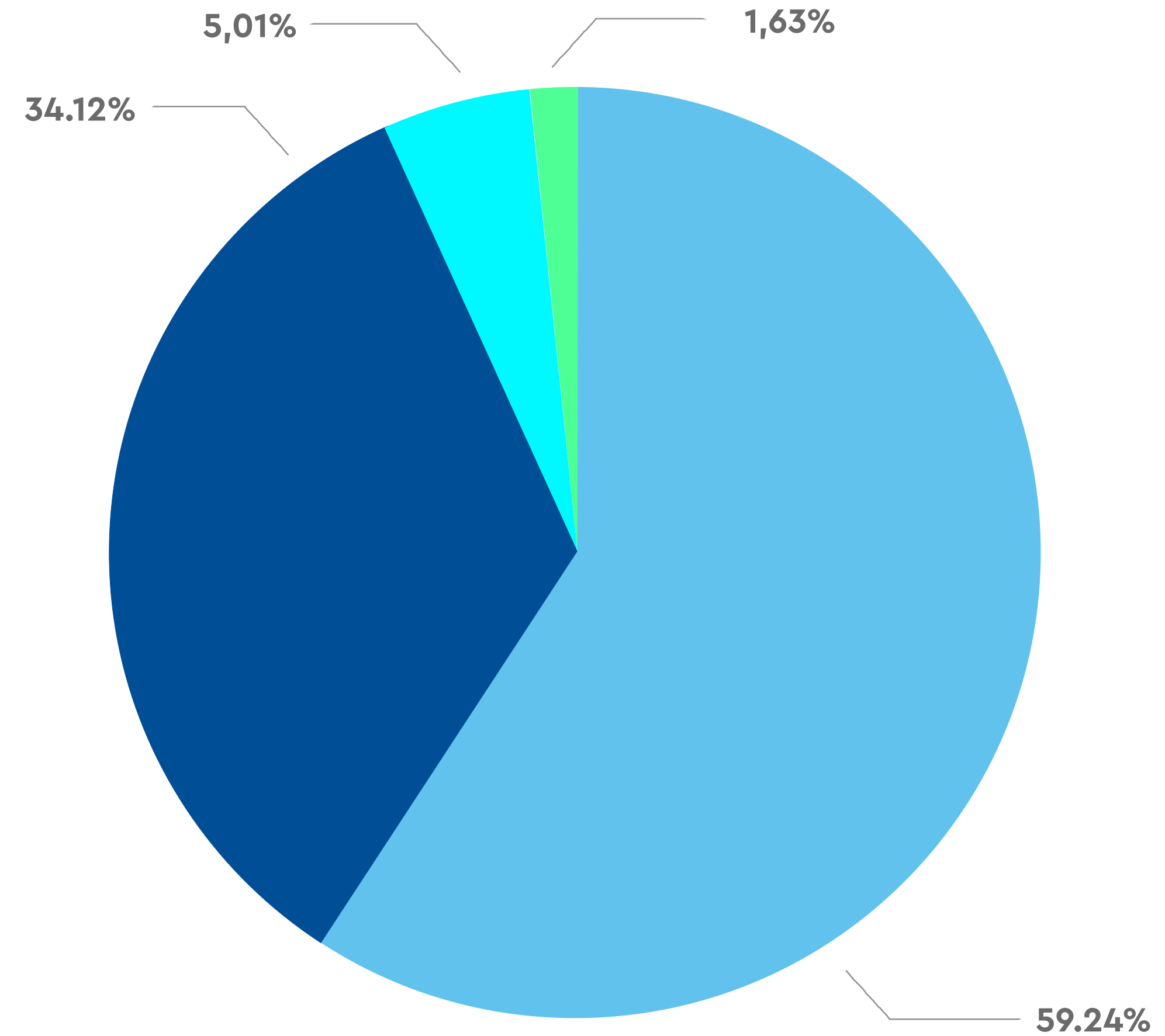
Καταφύγιο από τις
δυσκολίες του βίου

Σύνολο των απαντήσεων: **93,36%**

Εσείς προσωπικά θα χαρακτηρίζατε την οικογένειά σας ως...

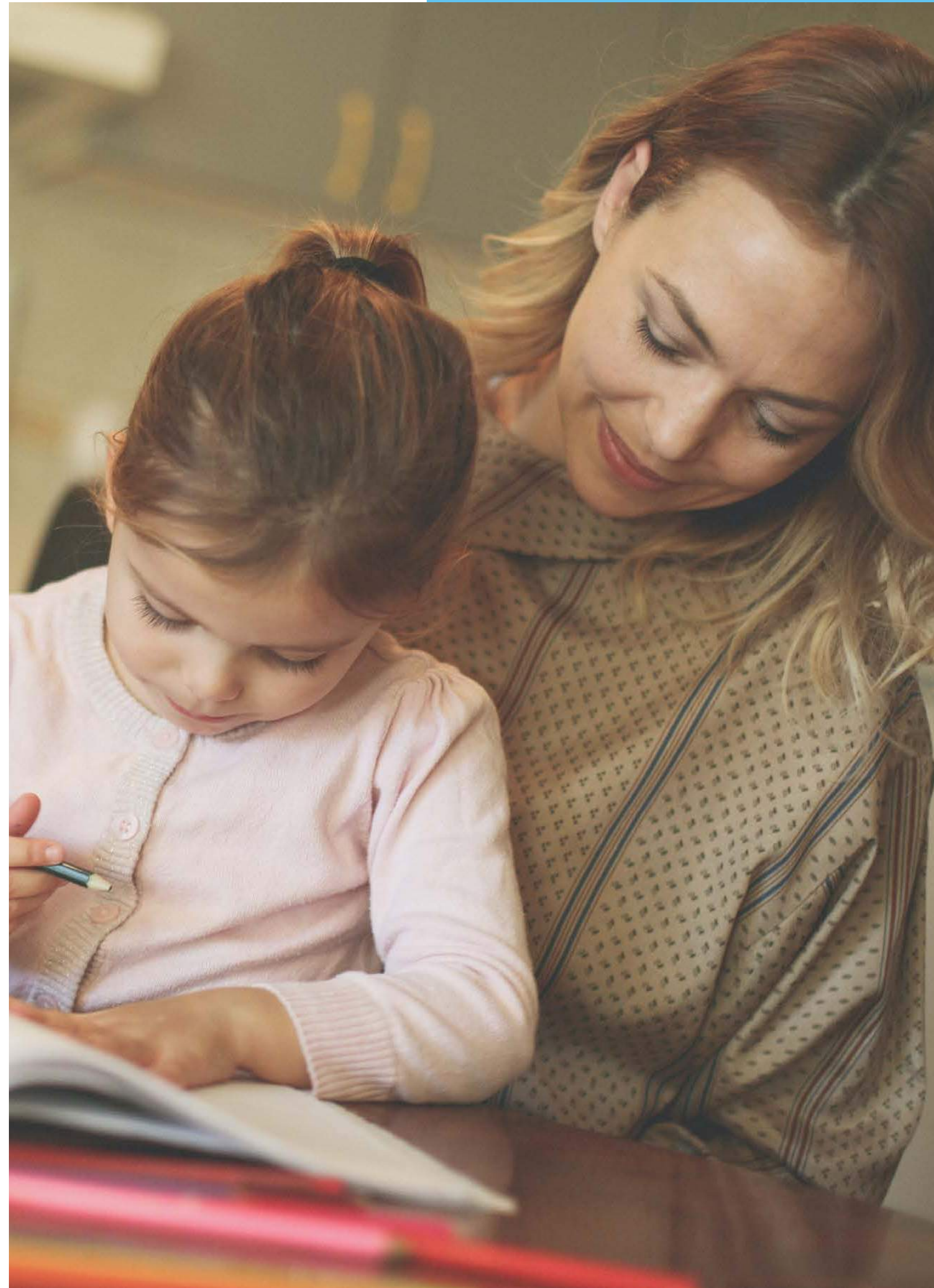

- Στοργική αγκαλιά
- Καταφύγιο στις δυσκολίες
- Αδιάφορη για όσα σας απασχολούν ή σας δυσκολεύουν
- Δεν έχω οικογένεια

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΞΙΩΝ

Η οικογένεια συνιστά μια καθολική αδιαμφισβήτητη αξία, η οποία κυριαρχεί και με διαφορά στο τοπίο της ιεραρχίας των αξιών και στο σύγχρονο ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό.

Ακολουθείται στην ιεράρχηση από την αξία της μόρφωσης – παιδείας, της δικαιοσύνης αλλά και της φιλίας. Η εργασία, η πατρίδα και η θρησκεία ως αξιακές αποκρυσταλλώσεις έπονται, ενώ ο πλούτος καταλαμβάνει την τελευταία θέση και εμφανίζεται σχεδόν ως «μη αξία»

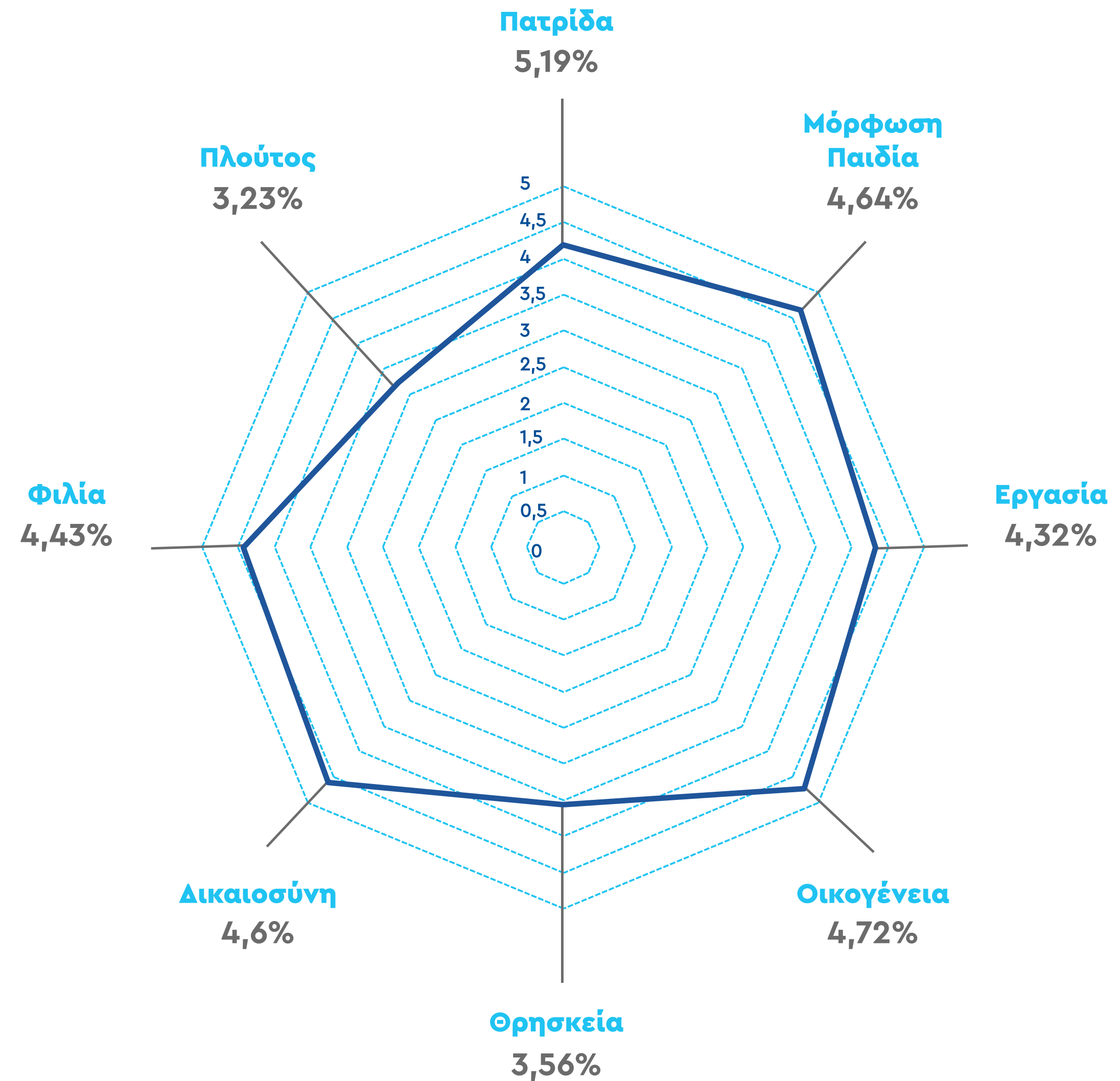
Η οικογένεια στο σύστημα αξιών →

Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να βαθμολογήσουν κάθε μία από τις αξίες που εμφανίζονται στο διάγραμμα.

1 = καμιά αξία

5 = πολύ μεγάλη αξία

Το διάγραμμα παρουσιάζει τη μέση τιμή που προέκυψε από τις απαντήσεις τους.

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

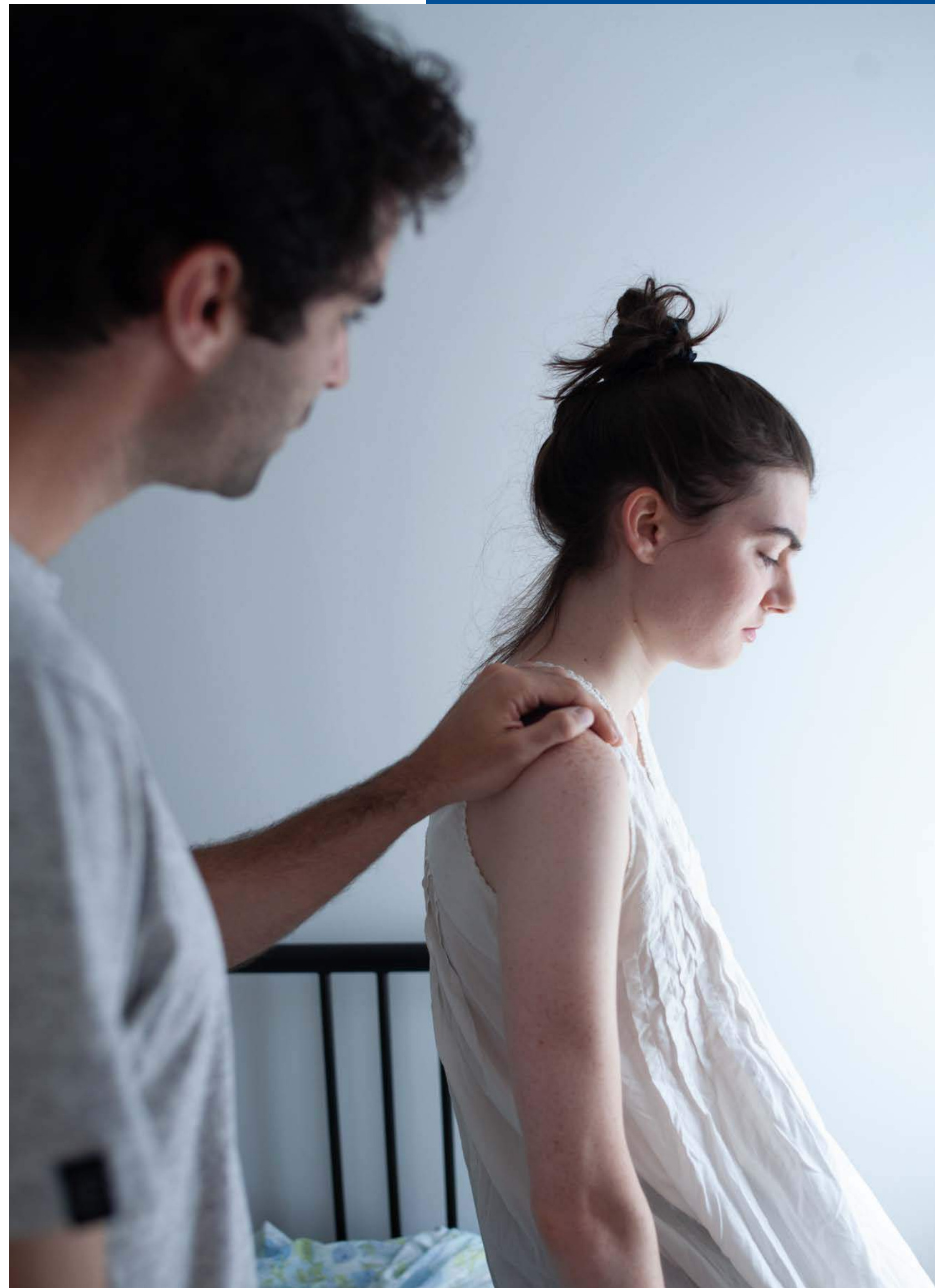

Όπως κατέδειξε η ποιοτική έρευνα του έργου, δεν είναι πάντα όλα «ρόδινα» στον πανπερικτικό κόσμο της οικογενειακής αγάπης» και «στοργικής αγκαλιάς».

- Παρά τους μετασχηματισμούς του το ζευγάρι παραμένει ο συντηρητής της παραδοσιακής έμφυλης ανισότητας.
- Ο χρόνος που αφιερώνεται στις οικιακές εργασίες και τις γονικές δραστηριότητες δεν ισοκατανέμεται ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα. **Οι γυναίκες εμφανίζονται σχεδόν πάντα πιο διαθέσιμες.**
- Η διαπαιδαγώγηση τελεί υπό την πίεση της υπερπροστατευτικότητας.
- Στο σπίτι έχει εισβάλλει ο ψηφιακός τρίτος γονέας.
- Η μάχη των «ορίων» «καλά κρατεί».

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

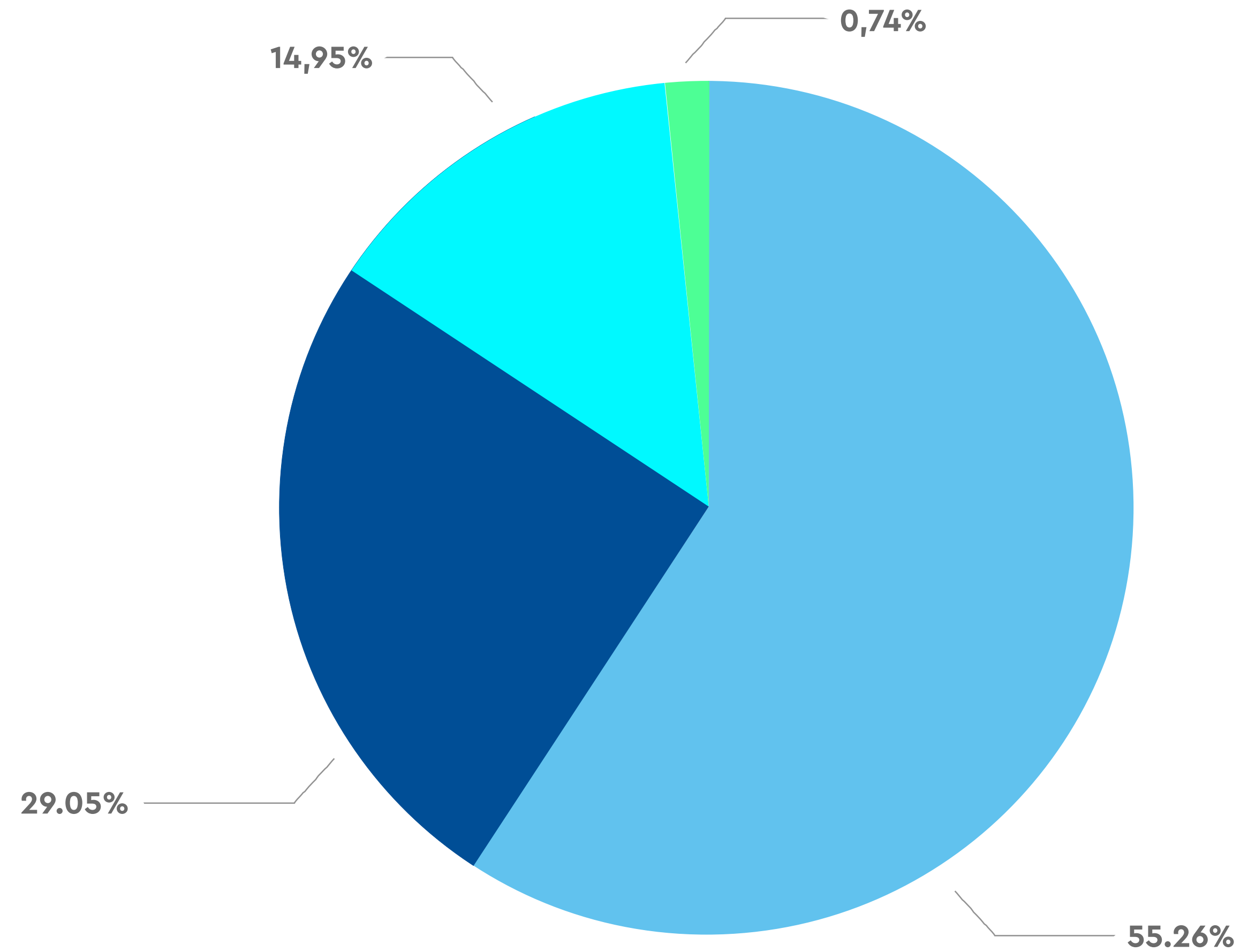

Η ΑΣΚΗΣΗ ΒΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΣΥΖΥΓΟ/ΣΥΝΤΡΟΦΟ

- Τα συζυγικά/συντροφικά προβλήματα συχνά εκφράζονται με καυγάδες και βιαιότητες στους κόλπους της συμβίωσης που εμφανίζονται, είτε ως αποτέλεσμα της κρατούσας ακόμη πατριαρχίας, είτε ως αποτέλεσμα του ηθικού ατομισμού.
- Η εικόνα δεν είναι πάντα ρόδινη, καθώς **εντοπίζεται και η πρόσληψη της οικογένειας ως πηγής «κινδύνου»**. Σε ποσοστό 85% του δείγματος, οι αποκρινόμενοι/νες πιστεύουν ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι πάρα πολύ συχνή και πολύ συχνή σήμερα στη χώρα μας.
- Το κοινωνικό σώμα εμφανίζεται «θυμωμένο» και επιδεικνύει μια στάση «μηδενικής ανοχής» απέναντι στο φαινόμενο αυτό, καθώς του αποδίδει την εξόχως ηθική απαξία της εγκληματικής συμπεριφοράς.

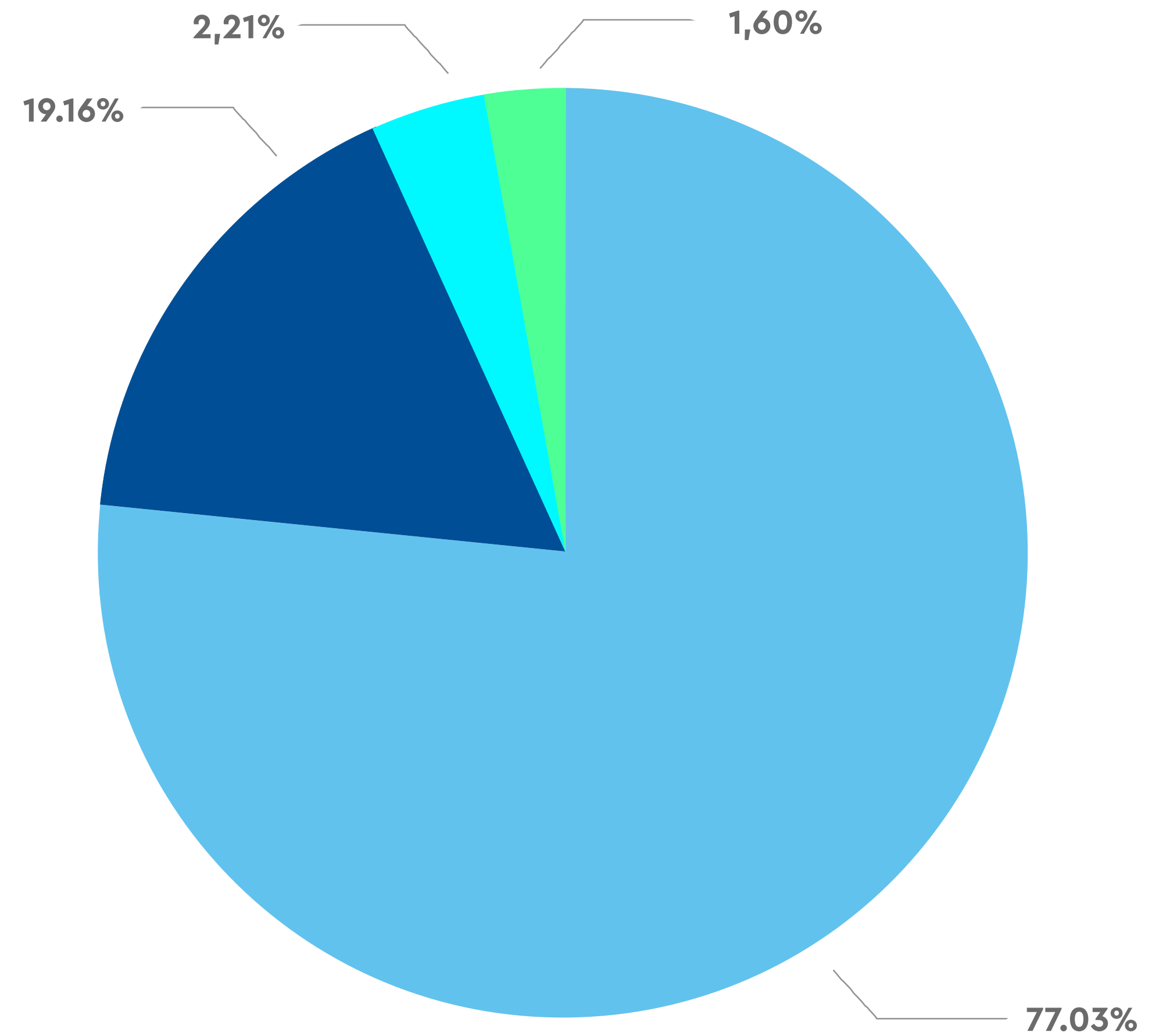
Σε γενικές γραμμές, πόσο συχνή πιστεύετε ότι είναι η άσκηση ενδοοικογενειακής βίας από τον/την σύζυγο - σύντροφο σήμερα στην Ελλάδα; →

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

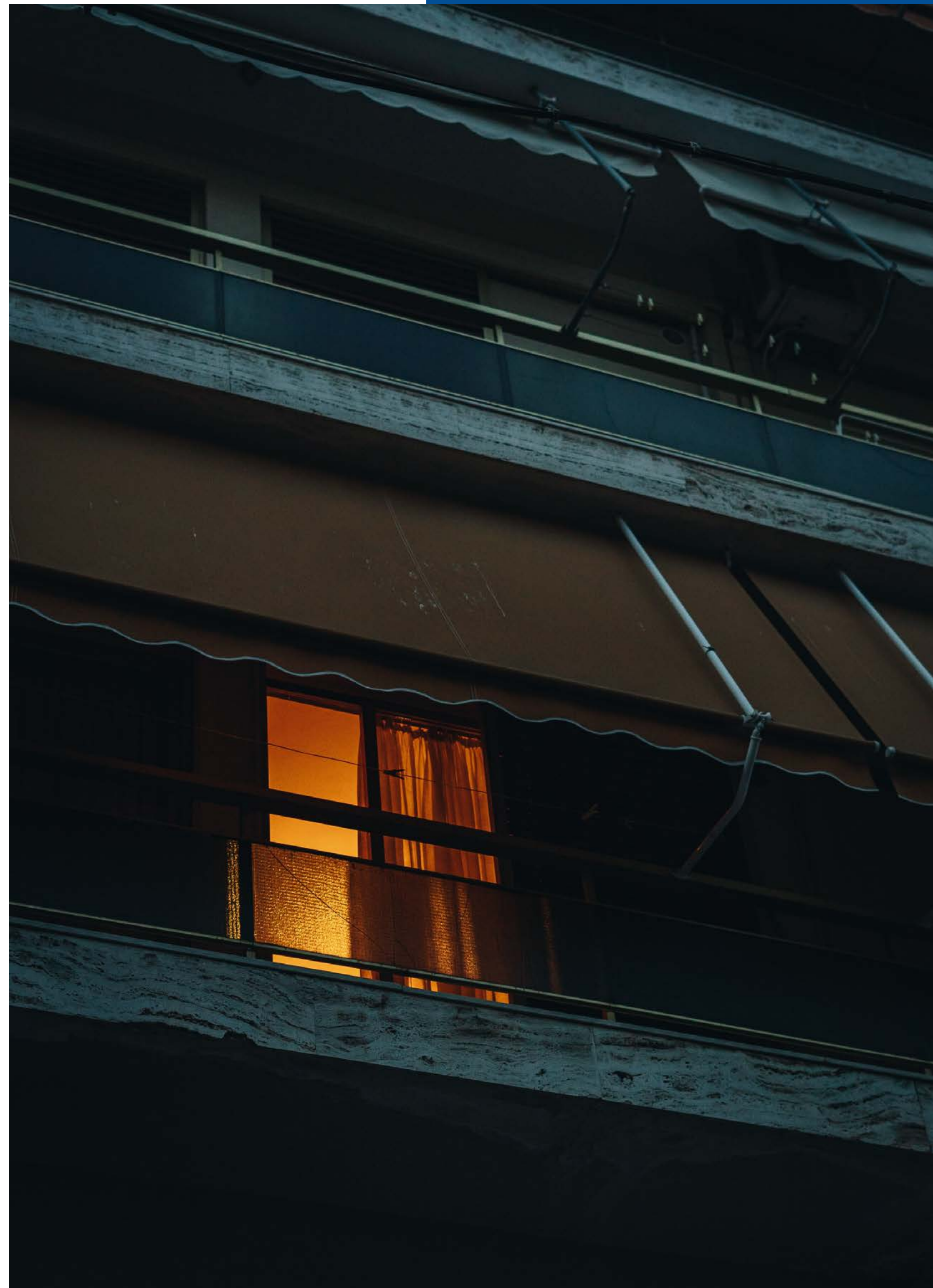

Θα λέγατε ότι
η βία στην οικογένεια
είναι... →

- Έγκλημα
- Λάθος
- Κάτι που απλά συμβαίνει
- Κάτι το συνηθισμένο

Ως τη μεγαλύτερη απειλή για τη δημιουργία οικογένειας το κοινωνικό σώμα θεωρεί την οικονομική κρίση (43,35% των απαντήσεων).

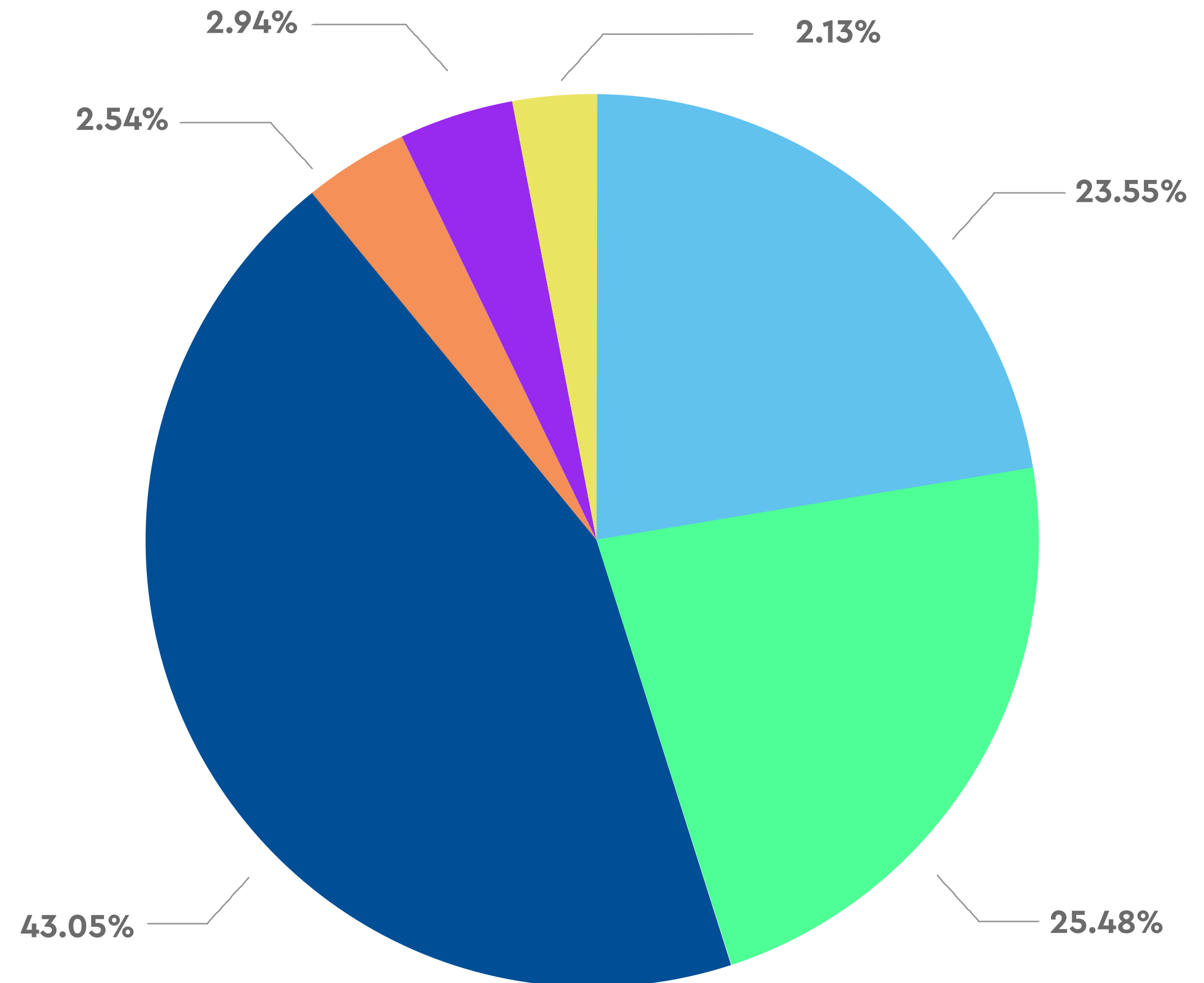
Ακολουθεί η επαγγελματική αβεβαιότητα (25,48%), ενώ σημαντική θέση κατέχει και η αλλαγή των αξιών (23,55%). Οι απόψεις αυτές εμφανίζονται ενισχυμένες στην περίπτωση των γυναικών, των παντρεμένων και των διαμενόντων στην Αττική.

Και ενώ η οικονομική κρίση και η επαγγελματική αβεβαιότητα διατρέχουν όλες τις ηλικιακές κατηγορίες ως μείζονες απειλές, στην ηλικιακή κατηγορία των ατόμων 20-30 ετών η οικονομική κρίση αποτελεί την κυρίαρχη «απειλή» για τη δημιουργία οικογένειας σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις λοιπές ηλικιακές κατηγορίες.

Το δε θέμα της αλλαγής των αξιών απασχολεί περισσότερο τα άτομα 60 ετών και άνω.

Ποια θεωρείτε ως
μεγαλύτερη «απειλή»
για τη δημιουργία
οικογένειας στην
Ελλάδα σήμερα; →

- Την οικονομική κρίση
- Την επαγγελματική αβεβαιότητα
- Την κλιματική αλλαγή
- Το ενδεχόμενο πολέμου
- Την καταστροφή του πλανήτη
- Την αλλαγή των αξιών

ΑΡΧΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Σήμερα, σε μια εποχή ευρύτερων μετασχηματισμών, τόσο η οικογένεια όσο και ο γάμος μετασχηματίζονται. **Νέες μορφές αναδύονται, οι οποίες μάλλον ενισχύουν παρά αποδυναμώνουν την αξία και τη σημασία και των δύο αυτών θεσμών.** Οι κρίσεις, ιδιαίτερα η οικονομική, είχαν σημαντικές επιπτώσεις στο πεδίο της οικογένειας, ωστόσο, ο θεσμός φαίνεται να επιβιώνει και μάλιστα να αποκτά ενισχυμένη πραγματική και συμβολική αξία.

Στην εποχή των κρίσεων, παρά την όποια φθορά έχει υποστεί η οικογένεια κυρίως λόγω του επικοινωνιακού χάσματος ανάμεσα στους συζύγους αλλά και του οικογενειακού burn out κατά την προσπάθεια συνδυασμού εργασίας και οικογένειας, ο θεσμός παραμένει ισχυρός και αμετακίνητος, όχι μόνο ως πραγματικότητα αλλά και ως προσδοκία.

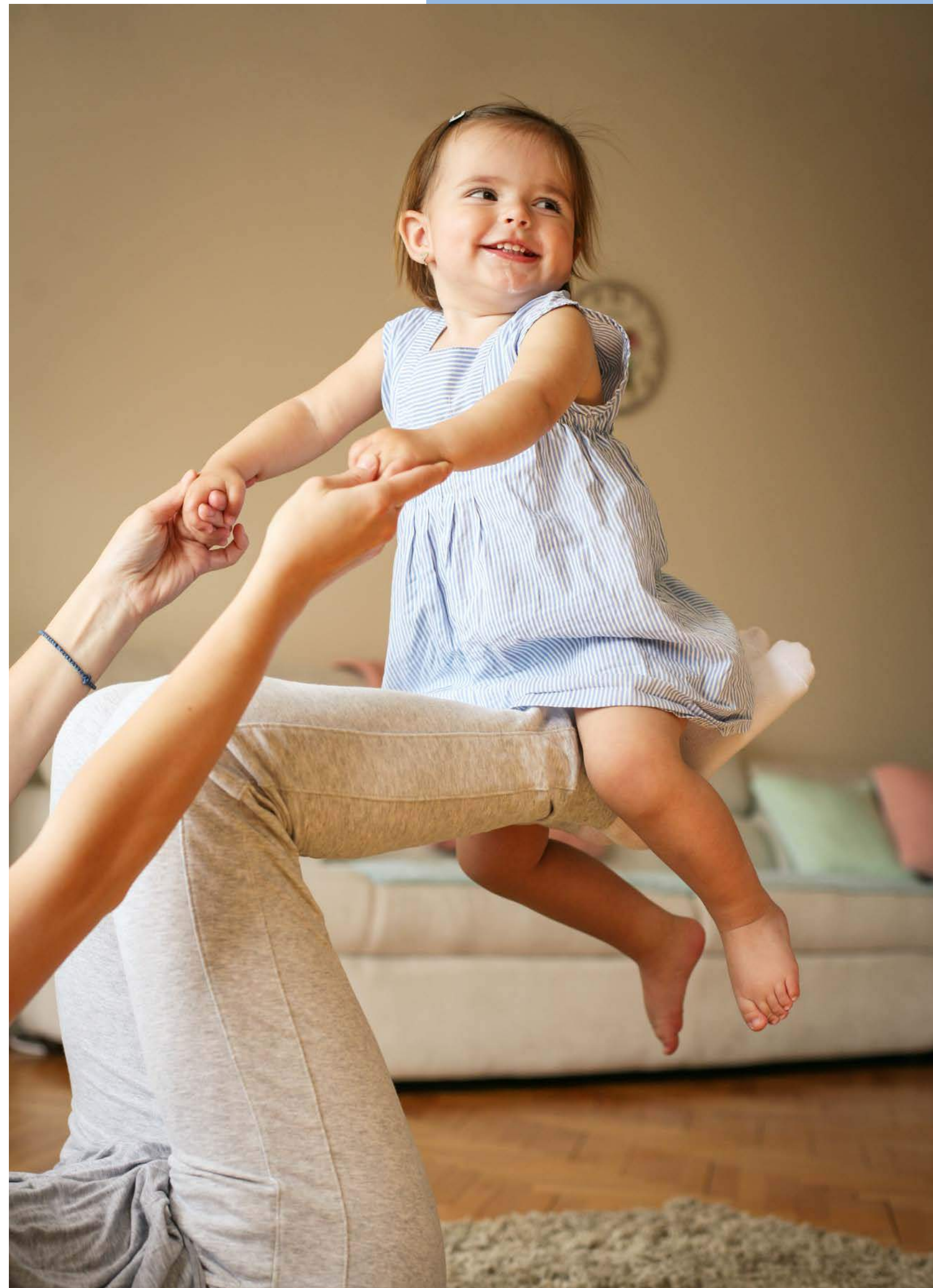
Οι νέες μορφές οικογένειας οι οποίες αναδύονται αλλά και οι νέες θεσμοποιημένες μορφές οικογένειας (όπως ενδεικτικά, τα ομόφυλα ζευγάρια και οι μονογονεϊκές οικογένειες) συμπληρώνουν, παρά αποδυναμώνουν την ισχύ της οικογένειας.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, παρατηρείται μια αναδίπλωση προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της κοινωνικής αξίας της οικογένειας.

Αυτό ενδεχομένως οφείλεται

- Στη συμβολή της τρίτης γενιάς που στήριξε και υποστήριξε την (πυρηνική) οικογένεια κατά τη διάρκεια των πρόσφατων κρίσεων.
- Στη λειτουργία της οικογένειας ως ασφαλούς καταφυγίου στις δυσκολίες του βίου που οι κρίσεις επέφεραν.

Η απαίτηση της ισότητας στον καταμερισμό των οικιακών και γονικών καθηκόντων, η λιγότερο αρνητική θεώρηση των μονογονεϊκών οικογενειών, η αποδοχή του ομόφυλου ζευγαριού, η αναγνώριση της σπουδαιότητας της σύμπνοιας μεταξύ των συζύγων, εκφράζουν μια πιο ελαστική και πιο ανοικτή αντίληψη όσον αφορά τα ήθη.

Η μεγαλύτερη ανεκτικότητα στις πολλαπλές οικογενειακές νομιμότητες (διαφορετικά είδη γάμων, θεσμοποιημένης και 'δοκιμαστικής' συμβίωσης, νέα ρυθμιστικά πλαίσια τεκνοποιίας και τεκνοθεσίας) συναρτάται περισσότερο με μια απόρριψη της παρέμβασης της δημόσιας σφαίρας στην ιδιωτική ζωή, παρά αναδεικνύει μια αξιακού τύπου μετατόπιση ως προς τη σημασία της οικογένειας.

Όπως η έρευνα κατέδειξε, παρά την ευθραυστότητα του ζευγαριού σήμερα, η οικογένεια εξακολουθεί να ασκεί τεράστια γοητεία!

